

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy



BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

SILMARILLION

Ilustrace knihy Silmarillion od J. R. R. Tolkiena

Eliška Krahulíková

Obor: Výtvarná tvorba a Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Doc. Ondřej Michálek

OLOMOUC 2016

### Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a s využitím uvedených pramenů a literatury. Souhlasím s tím, aby moje práce byla uložena v knihovně Univerzity Palackého v Olomouci a využívána ke studijním účelům. Tato práce je textový doprovod k praktické části.

V Olomouci dne .....

Poděkování:

Největší dík patří mému vedoucímu práce doc. Ondřeji Michálkovi, za pomoc, vedení, rady a velkou trpělivost.

Dále bych pak chtěla poděkovat své rodině, která mě celé tři roky podporuje ve studiu, Jitce a Karolině. Všem svým pedagogům za cenné informace a znalosti a všem svým spolužákům za skvělé tři roky. Svým blízkým přátelům Lence Andělové, Hance Rejlkové, Květě Merunkové, Adélce, Anet, Davidovi, Lukášovi, Klárce, Karolíně a zvláště pak Evě Chlápkové za cenné upomínky a rady. Mým milým spolubydlícím, Anně, Danovi, Antonínovi, Janě a Hance. A všem ostatním, kterými bych, mít více místa, popsala celou stránku! Děkuji.

## OBSAH:

1. ÚVOD.....	5
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	7
2.1. Silmarillion.....	7
2.1.1. John Ronald Reuel Tolkien.....	8
2.1.2. Dějová linka a význam knihy.....	11
2.2. Fantasy.....	17
2.2.1. Definice žánru fantasy a fantasy umění.....	17
2.2.2. Ilustrace k Tolkienovu dílu.....	20
2.2.2.1. Alan Lee.....	21
2.2.2.2. John Howe.....	24
2.2.2.3. Ted Nasmith.....	27
2.2.2.4. J. R. R. Tolkien.....	29
2.3. Další inspirační zdroje a dílo Jana Konůpka.....	31
3. PRAKTICKÁ ČÁST.....	35
3.1. Grafika.....	36
3.1.1. Technika měkkého krytu.....	37
3.1.2. Postup práce.....	38
3.2. Vlastní práce.....	39
3.2.1. Ungoliant.....	41
3.2.2. Melian.....	43
3.2.3. Valinor.....	45
3.2.4. Tol Sirion.....	47
3.2.5. Lúthien.....	49
3.2.6. Morgoth.....	51
3.2.7. Glaurung.....	53
3.2.8. Elwing.....	55
3.2.9. Eärendil.....	57
3.2.10. Beleriand.....	59
4. ZÁVĚR.....	61
5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
5.1. Literatura.....	62
5.2. Elektronické zdroje.....	63
6. SEZNAM POUŽITÝCH VYOBRAZENÍ.....	64
7. ANOTACE.....	65

# 1. ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem zvolila ilustrace ke knize *Silmarillion*. Chci vytvořit soubor grafických listů na motivy této knihy. Pro svou práci jsem si vybrala ateliér grafiky. Zvolila jsem techniku měkkého krytu neboli Vernis mou.

Samotná kniha od Johna Ronalda Reuela Tolkiena byla poprvé vydána v roce 1977, je tedy poměrně mladá. Avšak i přesto si v literární historii, pracující s díly i několik staletí starými, vydobyla svou pozornost. Český překlad knihy se objevil o pět let později a to v roce 1992.<sup>1</sup>

Možná je vydaná kniha mladá, ale příběh ukrývající se v ní nikoliv. Na jednom z nejdelších příběhů knihy začal Tolkien pracovat už v roce 1914, je to zároveň i jeden z nejstarších dohledaných záznamů o jeho vlastní tvorbě. Učinil tak pod dojmem četby středověké Cynewulfovy básně, který pro změnu svoji inspiraci čerpal z pohanské severské mytologie ještě předkřesťanské Evropy. Čímž se dostáváme až na počátek našeho letopočtu a mohli bychom dále spekulovat o inspiračních zdrojích autora, ale to není pro tuto práci podstatné.<sup>2</sup>

Důležitější je celý koncept knihy z této skutečnosti vycházející. Celá kniha má nádech starověké mytologie, je to spíše sbírka legend než cokoliv jiného. Jednotlivé motivy jsou od sebe na časové ose mnohdy několik staletí vzdáleny. Celý děj je pak spojen ústředním motivem boje o *silmarily*, podle kterých kniha dostala svůj název. Bližší informace o ději pak nastíním v samostatné kapitole.

---

<sup>1</sup> Collecting The *Silmarillion*. *Tolkien Library* [online]. Belgium: Pieter Collier, 09.02.05n. 1. [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.tolkienlibrary.com/reviews/silmarillion.htm>

<sup>2</sup> CHOCHOLOUŠKOVÁ, Helena. *Od Knihy ztracených pověstí k Silmarillionu: celoživotní téma J.R.R. Tolkiena*. Vyd. 1. Praha: Straky na vrbě, 2005, str. 8

V teoretické části bych se tedy chtěla podívat na knihu samotnou. Rozebrat její dějové linky a zařadit ji do autorovy tvorby. V neposlední řadě bych chtěla především představit samotného J. R. R. Tolkiena, který je často spojován s pojmem fantasy literatury.

K té se chci dostat v rámci další kapitoly a chtěla bych prozkoumat, co lze o tomto žánru zjistit a jak moc odborné a neodborné prameny dnes k samotné fantasy existují. Dále pak, protože stěžejní je výtvarná část mé práce, se podívám na zvolenou výtvarnou techniku a popíši pracovní postup měkkého krytu.

V praktické části se budu věnovat své vlastní tvorbě. Budu se snažit vytvořit ucelený cyklus nejvíce odpovídající mé představě a mým dojmům z knihy. Ilustrace jsou jen doprovodem textu, se kterým by se měli vzájemně doplňovat a obohacovat. V závěru pak zhodnotím, jak moc jsem se od vytyčeného cíle vzdálila. A proto už mi nezbývá než přidat autorův citát:

„Ne každé zlato třpytivá se, ne každý kdo bloudí, je ztracený.“<sup>3</sup>

---

<sup>3</sup> TOLKIEN, J.R.R. *Pán prstenů: Společenstvo Prstenu*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1993, str. 234

## 2. TEORETICKÁ ČÁST

### 2.1. Silmarillion

Kniha *Silmarillion* nebyla samotným autorem nikdy dokončena. Ačkoliv na konceptu pracoval nepřetržitě od roku 1914, až do své smrti roku 1973, zachovala se nám jen v poznámkách. Tyto poznámky následně po otci třídil a vydal jeho nejmladší syn Christopher Tolkien. Sám J. R. R. T., jak mu říkali zkráceně blízcí přátelé, pomýšlel na vydání této knihy už v době psaní *Pána prstenů*. Nejprve ho však musel dopsat, nezbýval mu pak čas na editaci složitějších zápisků ze *Silmarillionu*.<sup>4</sup>

Nicméně díky této skutečnosti, sepsání smyšlené mytologie bájně Středozemě, dostal příběh novou hloubku. Už v ději *Pánu prstenů* se totiž objevují bohaté odkazy k historii země, postav, ale i samotných míst, na kterých se současný děj odehrává. Čtenář má tak pocit opravdu reálného světa, jehož historii by mohl dohledat a naučit se ji. K tomu mu má právě sloužit *Silmarillion*.

Podle Davida Daye je to jedna z nepropracovanějších, nepodrobnějších a největších uměle vytvořených mytologických soustav v literatuře vůbec.<sup>5</sup>

---

<sup>4</sup> TOLKIEN, J.R.R. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 5-7

<sup>5</sup> DAY, David. *Tolkienův bestiář*. 1. vyd. Plzeň: Mustang, 1995, str. 6

### 2.1.1. John Ronald Reuel Tolkien (1892 – 1973)



Obr. 1.: J. R. R. Tolkien (1892 – 1973)

Syn Arthura Reuela Tolkien a Mabel Suffildové se narodil 3. ledna roku 1892 v africkém Bloemfonteinu. Jeho otec zde pracoval jako pobočník Africké banky Kapské kolonie Britského impéria. Na toto období měl sám Ronald Tolkien, jak ho oslovovali rodiče, nejasné vzpomínky. Za zmínku možná stojí fakt, že ho zde v dětství uštkla tarantule, což by mohla být pozdější inspirace pro gigantické pavouky vyskytující se v Tolkienovských příbězích, ale on sám tuto spojitost nepotvrdil. Daleko zásadnější byl fakt, že v roce 1896 umřel jeho otec a rodina se stěhuje zpátky do anglického Birminghamu.<sup>6</sup>

Jeho matka Mabel nejprve žila společně s Ronaldem a s jeho o dva roky mladším bratrem Hilarym u svých rodičů, od kterých se odstěhovala do vesnice Sarehole.<sup>7</sup>

---

<sup>6</sup> CARPENTER, Humphrey. *J.R.R. Tolkien: životopis*. Praha: Mladá fronta, 1993, str. 7 - 8

<sup>7</sup> Tamtéž, str. 9



Zde je počátek Johnova nadšení pro venkov, vesnickou krajinu a přírodu. Jsou to roky jeho idylického dětství a z jeho vyprávění zde nacházíme mnohé prvky, které později použil především v popisu hobitů v knize *Hobit* a trilogii *Pán Prstenů*.<sup>8</sup>

Už od raného dětství byl také nadšený do učení se jazykům, údajně ve čtyřech letech už uměl číst i psát a později ještě na základní škole se naučil základům latiny a francouzštiny. Nejvíce se obdivoval starým germánským jazykům.<sup>9</sup>

Na počátku století v roce 1900 se rodina opět přestěhovala blíže centru průmyslového Birminghamu. Tolkien byl tak vytržen z krajiny, kterou miloval. Jedinou útěchou mu zůstával fakt, že se přestěhovali naproti železniční stanici. Tak byla ještě v dětském věku opět povzbuzena jeho obraznost setkáním s velšskými názvy vlaků, které nedokázal přeložit, ale podnítily jeho zájem o jazyky. V roce 1904 jeho matka Mabel umírá a nechává syny v poručnictví katolického kněze s velšskými a španělskými předky, otce Francise Morgana. Ten se o ně staral až do jejich dospělosti a poskytnul jim tak materiální i psychickou podporu.<sup>10</sup>

Ve věku 16 let se poté Ronald s bratrem odstěhovali do domu paní Faulknerové, kde se poprvé setkal s taktéž osiřelou dívkou Edith Bratt. S o tři roky starší Edith se rychle spřátelili a vzniklo mezi nimi pouto a láska na celý život. Jelikož se ale stále pohybujeme v době před první světovou válkou, aby si mohl dívku vzít, musel získat Tolkien svolení svého pobočníka otce Francise. Ten byl pobouřen a zakázal mu ji vídat.<sup>11</sup>

---

<sup>8</sup> CARPENTER, Humphrey. *J.R.R. Tolkien: životopis*. Praha: Mladá fronta, 1993, str. 15-27

<sup>9</sup> Tamtéž, str. 27

<sup>10</sup> Tamtéž, str. 40

<sup>11</sup> Tamtéž, str. 18

Ve studiu, jak se dá předpokládat, mladý Tolkien vynikal především v jazycích. Ovládal plyně starou řečtinu, góštinu a poprvé se také začal blíže zabývat staroseverštinou, ze které pochází islandština. Na škole také společně se svými blízkými přáteli založil T. C. B. S. – Tea Club Barrovian Society, v rámci něhož si vyměňovali a diskutovali členové vlastní literární práce.<sup>12</sup>

V roce 1911 na druhý pokus získal stipendium na Exterskou kolej Oxfordské univerzity. Není velkým překvapením, že se zde věnuje především studiu jazyků, a to staré angličtiny, góštiny a dalších germánských jazyků. Po třech letech odloučení, ve své plnoletosti, se také zasnoubil s Edith Bratt.<sup>13</sup>

Z roku 1914 máme zmínka o fascinaci Cynewulfovou básní *Crist*. Z ní vycházel pro svůj první příběh o Eärendilovi, který je v počáteční koncepci zobrazen jako mořeplavec Eriol. Mezitím se v Evropě schylovalo k válce, která vypukla po měsíčním ultimátu Rakouska-Uherka 28. 07. 1914. Tolkien v té době neměl ukončené studium na univerzitě, nemusel tak z počátku narukovat. Během let 1914-1915, tak ještě stále funguje společenstvo jeho přátel T. C. B. S.. Pro toto společenstvo také poprvé více rozpracoval svou báseň o Eärendilovi. V této básni se už setkáváme s koncepcí příběhu, na kterém bude vystavěna kniha *Silmarillion*. Objevují se zde jak elfové, bájná země Valinor, tak dva valinorské stromy. Do této doby také spadá rozpracování vlastního Tolkienova jazyka.<sup>14</sup>

---

<sup>12</sup> CARPENTER, Humphrey. *J.R.R. Tolkien: životopis*. Praha: Mladá fronta, 1993, str. 46 -47

<sup>13</sup> Tamtéž, str. 49-50

<sup>14</sup> Tamtéž, str. 70-73

Po obdržení titulu první třídy u závěrečných zkoušek je odvelen k Lancashirským střelcům a stává se signalizačním důstojníkem 13. praporu. V roce 1916 je odvelen na frontu do francouzského Bouzincourt. Ve válce mu umírají všichni blízcí přátelé a z celé T. C. B. S. pak zůstává na konci války sám. Tuto skutečnost zmiňují proto, že si myslím, že válečné zážitky těchto let hluboce ovlivnily autorovu tvorbu.<sup>15</sup>

Díky zákopové horečce se J.R.R.T. dostává domů do, Birminghamu a po dalších prodělaných nemocech se na opravdovou frontu již nikdy nevrací. Po nemocnicích postupně píše své nejdelší příběhy, Pád Gondolinu nebo zpěv o Húrinových dětech. Po skončení války získal místo na Oxfordské univerzitě, kde se zapojil do tvoření nově vznikajícího Novoanglického slovníku. Začíná se více věnovat své spisovatelské a učitelské profesi. Roku 1937 pak vydává svou první knihu *Hobit, cesta tam a zase zpátky*.<sup>16</sup>

### **2.1.2. Dějová linka a význam knihy**

Jak už bylo řečeno, kniha nebyla nikdy dopsána samotným autorem. Po jeho smrti se editorské práce chopil jeho syn Christopher a dovedl ji do publikovatelného stavu. Christopher Tolkien se tak snažil především utřídit veškeré otcovy poznámky co měl. Příběhy tak byly rozděleny do pěti hlavních částí. Počáteční *Ainulindalë* se zabývá samotným tvořením světa a navazuje tak na mytologické kosmogonie. Další částí je pak *Valqenta*, kde Christopher sebral a utřídil popisy *Valar*, mocností světa *Ardy*. Nejobsáhlejší je pak samotná *Quenta Silmarillionu*, zabývající se samotnými příběhy, z nichž některé bychom mohli přirovnat ke starověkým hrdinským eposům.<sup>17</sup>

---

<sup>15</sup> CARPENTER, Humphrey. *J.R.R. Tolkien: životopis*. Praha: Mladá fronta, 1993, str. 77 -81

<sup>16</sup> Biography. *Tolkien Society* [online]. U.K.: The Tolkien Society, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.tolkiensociety.org/author/biography/>

<sup>17</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 5-6

Ke konci knihy je připojena část Akallabeth, vyplňující děj mezi prvním věkem v Silmarillionu a třetím věkem v Pánu prstenů a na úplný závěr je zde ještě stručné vyprávění O prstenech moci a Třetím věku. Pro mou samotnou práci byla nedůležitější částí právě Quenta Silmarillionu.<sup>18</sup>

Nastiňme si teď samotný děj knihy. Je velice složitý a zaobírá se značným kvantem informací. Zabývá se tu jak historií, tak i filosofií daného tématu. Jsme uvedeni do děje na počátku dnů při stvoření světa velkou hudbou Ainur. Ačkoliv celé dílo Ronalda Tolkiena není nábožensky vyhraněné, je prodchnuto křesťanskou tematikou. Je zde tedy jediný bůh Eru Ilúvatar, který je obklopen mocnými Ainur, které sám stvořil. Po předložení hudebního tématu mu pak zahrají Hudbu Ainur, ve které se zrcadlí svět, kterému pak Ilúvatar pomocí nehynoucího plamenu vdechne život. Ti Ainur, kteří pak sestoupí na zem, neboli Ardu a spojí s ní svoje bytí se nazývají Valar, neboli mocnosti Ardy.<sup>19</sup>

Ve Valaquentě jsou pak detailně popisováni. Nejmocnějším ze všech je Melkor, avšak ten se při hraní hudby pokusil do božského tématu вплést své vlastní myšlenky a překonat je. Z jeho pýchy pak pramení nesoulad a disharmonie. Vidíme zde jasnou inspiraci Miltonovým Ztracený rájem a svržením Satana. Melkor je tak zahanben a vzniká v něm nenávist k samotnému Ilúvatarovy, Valar a ke všemu co kdy stvořili. Z toho pak pramení i veškeré zlo světa. Je zde nastíněn duální model absolutního boje dobra a zla, který ovlivňuje osudy Ardy. Nejvyšším z Valar se poté stává jeho bratr Manwë. Další výčet Valar připomíná nápadně pohanské bohy z Asgardu nebo Olympu.<sup>20 21</sup>

---

<sup>18</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 223

<sup>19</sup> Tamtéž, str. 11-17

<sup>20</sup> DAY, David. *Tolkienův prsten*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1999, str. 127

<sup>21</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 21 -27

Po této složité předešle se dostáváme do děje. Valar se snaží o vytvoření světa, protože očekávají příchod prvorozených elfů. Když nakonec nepozorovaně přicházejí, pozvou je do své země neumírajících Valinoru. Tam se pak elfové můžou plně rozvíjet až ke své dokonalosti. Největším z nich duchem i zručností se stává Fëanor. Ten pak vytvoří tři klenoty silmarilly, do kterých dokázal uzavřít světlo Valinorských stromů. Ty vytvořila Yavanna. Jeden se zlatými listy Laurelin a druhý se stříbrnými květy Telperion, vydávaly světlo a měřil se podle nich čas.<sup>22</sup>

Melkor, zatím ještě stále na straně Valar, po silmarilech zatouží. Spřáhne se se zlým duchem Ungoliant, která nese podobu obřího pavouka a s její pomocí zničí stromy a ukradne silmarily. Uprchne s nimi z Valinoru opět do Středozemě a elfové ho následují. Celý následující děj je potom výpovědí o válce elfů s Melkorem, který dostává přízvisko Morgoth, temný pán.<sup>23</sup>

Z jednotlivých příběhů pak svou propracovaností a délkou vyčnívá především ten o Berenovi a Lúthien, nazván zpěv Leithian. Vypráví o lásce mezi elfskou dívkou k smrtelnému muži Berenovi. Aby ji získal za ženu, musí splnit zdánlivě nemožný úkol a to ukrást jeden ze silmarilů právě temnému pánovi. Na cestě zažijí společně mnoho útrap a nebezpečí, aby nakonec vyhrála láska i nad smrtí.<sup>24</sup>

---

<sup>22</sup> TOLKIEN, J.R.R. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 33-57

<sup>23</sup> Tamtéž, str. 65-80

<sup>24</sup> Tamtéž, str. 140 -162

Dalším delším vyprávěním je pak zpěv Húrinovi děti a píseň o Eärendilovi. Je zde v podstatě zachycená, jakoby v kronice celá historie Středozemě. Na časové ose by byly jednotlivé příběhy od sebe mnohdy několik staletí vzdáleny. Díky koncepci nesmrtelných elfů, kteří žijí i několik tisíců let, je zde ale vždy patřičná provázanost. Po úporných bojích a mnohých hrdinských činech, co byly pro návrat silmarilů a poražení Melkora vykonány, tak celý příběh uzavírá právě Eärendil.<sup>25</sup>

Příběh se postupem času měnil a rostl. V publikované podobě mořeplavec dopluje na své lodi Vingilotu do ukrytého Valinoru a prosí mocnosti Ardy o pomoc v boji proti temnému pánu. Ti ho pak vyslyší a uskuteční se poslední velká bitva, kde je poražen. Tři silmarily pak končí ztraceny jeden v moři, jeden v puklině země a poslední třetí si ponechá Eärendil a je se svou lodí vynesena do nebeského oceánu a silmaril pak svítí na nebi. Zde končí Quenta Silmarillion a začíná už jen stručné shrnutí dalšího děje, které následně vede k Pánu prstenů, jímž mi nepřísluší se zabývat.<sup>26</sup>

Knihy je tedy první a zároveň poslední autorovo dílo. Pracoval na ni nepřetržitě celý život do svých osmdesáti let. Prvotní příběhy jsou spojeny s reakcí na válečné roky 1914 – 1918. Nejstarší známka, jak už bylo řečeno, se pak nachází u Cynewulfovy básně Crista, kde se objevují, jak pojem Earendel, ve staroangličtině jméno hvězdy ohlašující svítání večernice, tak pojem Middangeard, pozdější Středozemě. John Ronald také v této době přečetl v originálním jazyce Mladší a Starší Eddu.<sup>27</sup>

---

<sup>25</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 212 -219

<sup>26</sup> Tamtéž, str. 219

<sup>27</sup> CARPENTER, Humphrey. *J.R.R. Tolkien: životopis*. Praha: Mladá fronta, 1993, str. 60 - 62

Můžeme sledovat volnou inspiraci v severských mytologiích. Také v díle Williama Morrisa *Dům Wolfingů*, které je psáno z části prózou a z části veršem. Jeho dílo se odehrává v Mirkwoodu (Temný hvozd), který se v Tolkienově práci také objevuje. Stejně tak Morris značnou část knihy věnoval popisu starobylé krajiny a používal hojně inverzi jazyka. Tyto dva prvky doprovázejí i dílo Tolkiena.<sup>28</sup>

Krajina obecně byla pro J. R. R. T. velice významnou. Po ztrátě matky, měl anglický venkov zidealizován vzpomínkou na ni, z čehož pak vychází jeho ideál Kraje, ve kterém žijí hobiti. Tolkien také miloval stromy, nejvíce duby. V jeho díle se to projevuje hned na několika místech, ať už v ústředním motivu dvou posvátných Valinorských stromů, tak v pozdějším vzniku Entů, pastýřů stromů, vyskytujících se v Pánu prstenů.<sup>29</sup>

Samotný příběh *Silmarillionu* vzniká retrospektivně. Nejprve Tolkien popisuje Pád Gondolinu a to na rekonvalescenci v Great Haywoodu po zážitcích z bojů na Sommě. Na autorových poznámkách je taky patrný zájem o jazykovědu. Už od střední školy si hraje s jazykem a postupem času dozrává jeho vlastní podoba starověkého jazyka, o které máme první zmínky taktéž z roku 1915. Inspiroval se především islandštinou a gótštinou. Vymyslel jazyk quinejštinu, původní jazyk elfů a sindarštinu, kde se více projevuje jeho zaujetí velštinou. A protože ho tento jazyk bavil a chtěl ho dále rozvíjet, musel rozvinout i lidi, kteří by ho používali. Z toho vychází i složitost jmen postav, které mývají pojmenování v obou jazycích a k nim další přídomek, osvětlující jejich povahu či původ. Když je pak opět v nemocnici v Birminghamu začíná psát koncept *Knihy ztracených pověstí* ( *The Book of Lost Tales* ).<sup>30</sup>

---

<sup>28</sup> CARPENTER, Humphrey. *J.R.R. Tolkien: životopis*. Praha: Mladá fronta, 1993, str. 66

<sup>29</sup> Tamtéž, str. 67

<sup>30</sup> Tamtéž, str. 83 - 87

Opět v nemocnici v Hull pak vzniká poslední z velkých příběhů a to Húrinovy děti, zde se nám nabízí obraz opravdového tragického hrdinského eposu, kdy hlavní postava Túrin Turambar se utká s drakem Glaurungem. Motivy příběhu jsou srovnatelné s motivy nejznámějších legend o Beowulfovi a Völsunzích. Dále je zde tragičnosti docíleno i použitím krvesmilného motivu obdobného v Kalevale. A konečně poslední z trojlístku základních příběhů Silmarillionu, který zůstal dlouhou dobu nezměněn, napíše Tolkien po válce v roce 1918, kdy se s ženou Edith a synem Johnem Franciscem přestěhují na venkov do Roose. Tam pak na jaře Edith pro Ronalda tančí a zpívá mezi bolehlavy v lese a stává se tak předobrazem Lúthien Tinúviel.<sup>31</sup>

Tolkien sám o své počáteční práci říká, že měl v úmyslu dát dohromady propojený systém pověstí, od velkých kosmogonických, po romantické pohádkové příběhy, aby ty větší stály na menších, které se dotýkají země, a menší aby čerpaly nádheru obrovitého pozadí.<sup>32</sup>

---

<sup>31</sup> CARPENTER, Humphrey. *J.R.R. Tolkien: životopis*. Praha: Mladá fronta, 1993, str. 91

<sup>32</sup> Tamtéž, str. 85



## 2.2. Fantasy

Fantasy je jednoduše anglický výraz pro fantazii. V češtině se význam posunul a rozlišujeme dva pojmy fantasy a fantazie. Kdybychom vycházeli z tohoto pojmosloví, byl by žánr fantasy jak v literatuře, tak ve výtvarném umění, spojen s lidskou fantazií. To je však velice bezbřehá formulace, která nikam nevede, protože už od počátku je jakékoliv umění spojeno s lidskou fantazií a obrazností.<sup>33</sup>

### 2.2.1. Definice žánru fantasy a fantasy umění

Samotný pojem fantasy je velmi nejasný a nedá se tedy přesně vymezit nebo definovat. Pro mou práci jsem pracovala s nejznámější definicí vztahující se především na fantasy literaturu Ivana Adamoviče, který píše: „ Fantastická literatura v užším slova smyslu je příběhem, kde je přítomen prvek nadpřirozena (magie, spiritismu apod.). Patří sem i jakýkoli horor, v němž má hrůza nadpřirozený původ. V širším slova smyslu zahrnuje i veškerá Sci – Fi díla a označuje veškerou literaturu, jejíž děj vybočuje z rámce nám známe reality.“<sup>34</sup>

Z tohoto tvrzení tedy vychází, že Adamovič pojem fantasy spojuje především s prvkem nadpřirozena. Vymezuje ji tedy v rámci Science-fiction, kde jak název napovídá, vše vychází z vědeckého základu.

---

<sup>33</sup> BOHÁČOVÁ, Kristýna. *Fantasy umění: vliv žánru fantasy na výtvarný projev a seberealizaci žáků II. a III. stupně*. Olomouc, 2015. Dizertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Petra Šobáňová, Ph.D., str. 21.

<sup>34</sup> ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vyd. Praha: R3, 1995, str. 6.

V myšlené, většinou budoucí, realitě je tak konstrukce příběhu možné dosáhnout. O tom svědčí například série Star Track, ve které se už v 60. letech objevil motiv mobilního telefonu. Naproti tomu fantasy se většinou odehrává v blíže neurčené době a svou atmosférou nám evokuje spíše dobu minulou. Dále je na místě podívat se na teorii fantasy podle samotného Tolkiena, který je s tímto žánrem často spojován.<sup>35</sup>

Více se touto problematikou významu fantazie zabýval v eseji O pohádkách. Podle něj celá říše se skládá pohádek z nadpřirozených bytostí žijících v této říši, takzvané Faerie. Naopak jediným nepřirozeným prvkem této říše je člověk, který se v ní ocitne. Autor také poukazuje na to, že původní elfové ze starých anglosaských pohádek se v průběhu staletí zpitvořili na protivná malá stvoření žijící v květech petrklíčů. Původní obyvatelé Faerie totiž byli více podobni lidem a více realističtí. Předobraz parodie těchto stvoření můžeme vidět už v díle Michaela Draytona *Nymphidia*. Je to ve své podstatě parodie na příběh lady Guinevere a sira Lancelota. Ztrácí svou výpověď a magii. Kouzlo v pohádce totiž nikdy nesmí být zesměšněno, aby nebyl postaven pryč její vlastní význam.<sup>36</sup>

Opět, příznačně pro Tolkiena, sklouzne k jazykovému původu pohádek. Jazyk konzervuje myšlení doby v něm uchované. Lidská mysl je úžasná v tom, že má nekonečnou schopnost zevšeobecňovat a abstrahovat. Jazyk pak má moc předat jak reálnou informaci, tak i nereálnou.<sup>37</sup>

„Mysl, která vynašla lehké, těžké, šedé, žluté, nehybné, rychlé, dala život i magii, jež těžké věci mění v lehké a schopné létat, šedé olovo proměňuje v žluté zlato a nehybnou skálu v rychlou vodu. Dokázala-li to první, dokázala i druhé, nevyhnutelně vykonala obojí.“<sup>38</sup>

---

<sup>35</sup> 8 Star Trek Technologies Moving From Science Fiction To Science Fact. In: *Forbes* [online]. U.S.: Forbes Media LLC, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/sites/paulhsieh/2014/06/24/8-star-trek-technologies/#3dc78d5669d1>

<sup>36</sup> TOLKIEN, J.R.R. *Netvoři a jiné eseje*. Vyd. v tomto souboru 1. Praha: Argo, 2006. str. 132 -133

<sup>37</sup> Tamtéž, str. 143

<sup>38</sup> Tamtéž, str. 143

Dokonce je lidská mysl schopna vytvářet i mentální představy, které nejsou v dané chvíli přítomny, či do přítomnosti ani nenáleží. Jsme schopni zapojit svou imaginaci, k tomu abychom stvořili něco nového. Fantazii tedy pojíme s umění lidského stvořitele, které dalo výraz představě, jež se nachází mimo náš prvotní, poznatý svět.<sup>39</sup>

Z těchto vlastností fantazie plyne, že se jí nejlépe daří rozvíjet slovně a proto je spjata primárně s literaturou. V malířství je, podle Tolkiena, viditelné uskutečnění fantastické představy příliš snadné, ruka se rychle naučí tvořit nové světy, ovšem bez výpovědní hodnoty myslí. V dramatu se pak pro fantazii nenajde místo. Fantastické formy prostě nesmějí být předstírány, tedy když herec předstírající realitu, v předstírání reality, předstírá další svět, divák není sto to pochytit. Umění pak vytváří druhotnou víru v něco, musíme však uvěřit. Můžeme tak stvořit jiný svět, mytologii, náboženství. Fantazie je přirozená lidská činnost, které se každý oddává v běžném dnu. Dozajista neničí ani neuráží lidský rozum, naopak bez pochopení všech vazeb prvotního světa nemůže ani kvalitní fantasy vzniknout, tudíž podněcuje mysl k hlubšímu bádání.<sup>40</sup>

Že základ fantasy je mimo náš prvotní svět, ale v druhotném světě, podle Tolkiena není vada, nýbrž klad. Fantazie je tedy v tomto smyslu nikoliv nižší, ale vyšší formou umění, kterého je i nejčistší a nejmocnější formou.<sup>41</sup>

„Fantazie zůstává lidským právem, tvoříme podle své víry a nepůvodně, neboť jsme sami stvoření, a nejen stvoření, nýbrž stvoření k obrazu a podobě svého tvůrce.“<sup>42</sup>

---

39 TOLKIEN, J.R.R. *Netvoři a kritikové a jiné eseje*. Vyd. v tomto souboru 1. Praha: Argo, 2006. str. 157

40 Tamtéž, str. 163

41 Tamtéž, str. 158

42 Tamtéž, str. 163

Terry Pratchett se pak na celé téma dívá více emocionálně. Říká, že lidmi jsme proto, že umíme vytvářet nové světy. Fantasy literatura je tvořená pouze z touhy srdce, nenaplněné, touhy po laskavějším světě.<sup>43</sup>

Opět před námi vyvstává doširoka otevřená definice, že pod pojmem populární fantasy rozumíme všechny příběhy, které pracují se zázračnými, magickými prvky, zjednodušeně řečeno příběhy o nemožném.<sup>44</sup>

### **2.2.2. Ilustrace k Tolkienovu dílu**

První vydání, jak už bylo řečeno, vzniklo v roce 1977 v nakladatelství George Allen & Unwin. První ilustrované vydání pak připravil až Harper and Collins v roce 1998. Kniha vyšla s ilustracemi Teda Nasmitha. Ten poté ilustroval ještě další tři vydání z let 2000, 2004, a 2008. Je to zatím jediný oficiální autor ilustrací celé knihy, které byly vydány. Do té doby byla vždy kniha prezentována bez ilustrací a jediné, na čem se výtvarně pracovalo, byl přebal přední strany. Motivy ze Silmarillionu však inspirovali další umělce k samostatné tvorbě, internet je přeplněn fanouškovskými výtvary vztahující se k Tolkienovu dílu. Já bych se více chtěla věnovat třem renomovaným autorům, jejichž díla se dostali do vydaných Tolkienových knih.<sup>45</sup>

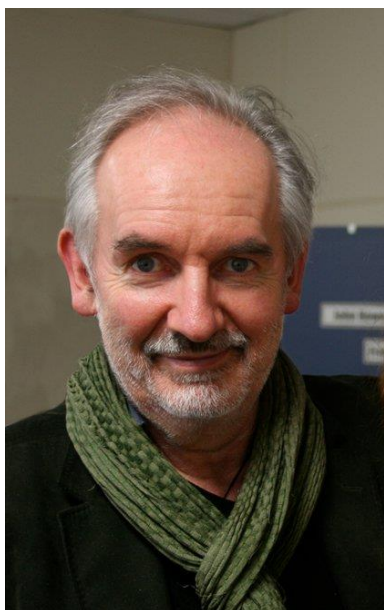
---

<sup>43</sup> PRINGLE, David, ed. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2003. str. 6 - 8

<sup>44</sup> Tamtéž, str. 19

<sup>45</sup> The Silmarillion. *Tolkien Gateway* [online]. U.S., 2016 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://tolkiengateway.net/wiki/Silmarillion>

### 2.2.2.1 Alan Lee (1947)



Obr. 2.: Alan Lee (1947)

Alan Lee je jeden z nejznámějších umělců ilustrujících Tolkienovo dílo. Spojován je hlavně s filmem *Pán Prstenů*, na jehož vizuální podobě se podílel. Narodil se v roce 1947 v Middlesexu ve Velké Británii. Od roku 1966 studoval užitou grafiku na škole Ealing School of Art. Už během těchto let studia vytrýbil svůj styl keltských motivů. Více se také zaměřil na motivy se severskou mytologií. Těmto tématům zůstává i nadále věrný, stejně jako Tolkienovi.<sup>46</sup>

S jeho dílem se setkal až ve svých 17 letech a vydržel u něj do svých 69 let. První ilustrovaná kniha, která mu přinesla slávu, byla v roce 1978 *Faeries*. Na svůj úspěch pak navázal v knize *The Mabinogion* z roku 1982, kde ilustroval staré velšské legendy. K filmu se dostal až v roce 1989, kdy připravil koncepční návrhy pro film *Erik the Viking* Terryho Jonese.<sup>47</sup>

<sup>46</sup> TOLKIEN, J.R.R. *Básně z trilogie Pán prstenů*. Vyd. tohoto souboru 1. Praha: Mladá fronta, 2001, s. 10.

<sup>47</sup> JOINT, Laura. Lord of the Drawings. In: *BBC Devon* [online]. UK: BBC Devon, 2008 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: [http://www.bbc.co.uk/devon/content/articles/2006/01/23/alan\\_lee\\_feature.shtml](http://www.bbc.co.uk/devon/content/articles/2006/01/23/alan_lee_feature.shtml)

V roce 1992, ke stému výročí narození J. R. R. Tolkiena, vytvořil Alan Lee první ilustrace k Pánu prstenů. Tyto malby pak představují dosavadní vrchol jeho díla a díky nim se stal populárním po celém světě. Každý správný fanoušek má tuto knihu ve své knihovně. Také díky těmto ilustracím, ho oslovil samotný Peter Jackson, režisér velko filmu The Lord of the Rings.<sup>48</sup>

Díky natáčení se dostal na Nový Zéland, kde jako konceptuální vizuální poradce a designer pro film, strávil celých šest let. Za tuto dobu vytvořil více než 2,500 kreseb a náčrtů, jak samotných postav, tak především míst, krajin a místností. V roce 2004 pak dostal za tuto práci Cenu Akademie, Oskara. Dnes žije v Dartmooru v Anglii. Velkou inspirací je pro něj právě okolní krajina a příroda samotná, čímž navazuje na J. R. R. Tolkiena a jeho zálibu ve venkovské krajině.<sup>49</sup>

Dle mého názoru jsou ilustrace Leeho jedny z nejlepších, které vznikly. Ačkoliv se pohybují na poli fantasy, nejsou přehnaně dramatické, ani popisné. Autor umí velice jemně zachytit podstatu příběhu, nastíní šířku děje, ale přesto zvládne pozornost zaměřit i na drobný detail. V kontrastu tvorby ostatních používá nejjemnějších, lomených barev. K tomu mu dopomáhá jeho oblíbená technika akvarelu, pomocí které nejčastěji svá díla vytváří.

---

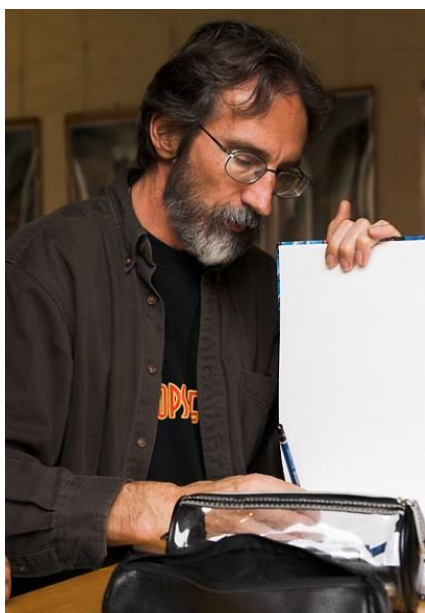
<sup>48</sup> TOLKIEN, J.R.R. *Básně z trilogie Pán prstenů*. Vyd. tohoto souboru 1. Praha: Mladá fronta, 2001, s. 10.

<sup>49</sup> JOINT, Laura. Lord of the Drawings. In: *BBC Devon* [online]. UK: BBC Devon, 2008 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: [http://www.bbc.co.uk/devon/content/articles/2006/01/23/alan\\_lee\\_feature.shtml](http://www.bbc.co.uk/devon/content/articles/2006/01/23/alan_lee_feature.shtml)



Obr. 3.: Alan Lee (1947): *Lúthien Tinúviel*, akvarel, 2001

### 2.2.2.2. John Howe (1957)



Obr. 4.: John Howe (1957)

John Howe se narodil roku 1957 v Kanadě ve Vancouveru. Studoval umění na škole The Ecoles des Arts Décoratifs ve Štrasburku. Zde se věnoval studiu, přičemž měl ještě nevyhraněný umělecký styl. V jeho tvorbě bychom mohli v té době hledat politickou karikaturu, ilustraci k časopisům, komiksy, reklamy, animované filmy a mnohé další.<sup>50</sup>

Od roku 1990 začal ilustrovat Tolkienovo dílo a postupem času se stal díky své práci slavným. Podílí se na vizuálním stylu Středozemě a dává ji tak podobu skrze svoje vlastní estetické cítění. Dále se také podílí na několika počítačových hrách z prostředí Středozemě nebo z okruhu fantasy tématiky, například Beowulf Board Games. Ilustruje další různá díla především s fantasy tématikou a také je autorem příručky jak kreslit fantasy.<sup>51</sup>

<sup>50</sup> Bio. *John Howe* [online]. U.S.: John Howe, 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.john-howe.com/blog/biography/>

<sup>51</sup> GILSDORF, Ethan. Meet the man who remade Middle-earth. In: *Boing Boing: A Directory of Mostly Wonderful Things* [online]. U.S.: Happy Mutants, LLC, 2013 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://boingboing.net/2014/05/26/meet-the-man-who-remade-middle.html>



Spolu s Alanem Lee se stal konceptuálním designérem trilogie Pána prstenů natočené režisérem Peterem Jacksonem. Tato spolupráce se ukázala jako velmi plodná a společně tito autoři přispěli k celosvětovému úspěchu filmu, který se v dnešní popkultuře stal legendárním. Od roku 2011 se také podílel na vizuální podobě další trilogie Hobita, opět s tematikou Středozemě. Jeho umění se mi zdá na pomezí tří hlavních autorů, které jsem si vybrala pro ukázkou ilustrování knihy *Silmarillion*. Nachází se v něm jistá lyričnost Alan Leeho, na druhé straně dokáže vytvořit ostře popisný obraz stejně jako Ted Nasmith.<sup>5253</sup>

---

<sup>52</sup> Lost Worlds A visit with John Howe. *You Tube* [online]. 2009 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lGaxYZX-N3Q>

<sup>53</sup> GILSDORF, Ethan. Meet the man who remade Middle-earth. In: *Boing Boing: A Directory of Mostly Wonderful Things* [online]. U.S.: Happy Mutants, LLC, 2013 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://boingboing.net/2014/05/26/meet-the-man-who-remade-middle.html>



Obr. 5.: John Howe (1957): *Ulmo, pán vod*, olej na plátně, 2003

### 2.2.2.3. Ted Nasmith (1956)



Obr. 6.: *Ted Nasmith (1956)*

Ilustrace tohoto autora se zatím, jako jediné, dostaly do oficiálního vydání knihy nakladatelství Harper a Collins. Narodil se v kanadském Ontariu. Během studií architektury se poprvé setkal s knihou Pána prstenů, kterou si následně zamiloval.<sup>54</sup>

Ve svém díle se na Tolkiena, převážně Silmarillion primárně orientuje. Nicméně zajímají ho i jiná témata s motivy fantasy krajiny. Nejčastěji pracuje pomocí olejových barev nebo akrylu. Po vydání Silmarillionu se blíže seznámil s Christopherem Tolkienem, nejmladším z Tolkienových dětí a stali se z nich dlouholetí přátelé. Kromě ilustrací se také aktivně věnuje hudbě. Kdyby bylo v mé moci vytvořit stupnici autorů spojených s Tolkienem, Nasmitha bych umístila do druhé poloviny. Jako příklad jsem pak schválně vybrala pro ukázkou z díla (Obr. 7) stejný motiv jako u Alana Leea (Obr. 3). Při srovnání těchto dvou prací se mi dílo Leea zdá lehčí a tajemnější, ačkoliv není tak detailní, připadá mi, že promlouvá daleko hlasitěji než Nasmithova malba.<sup>55</sup>

---

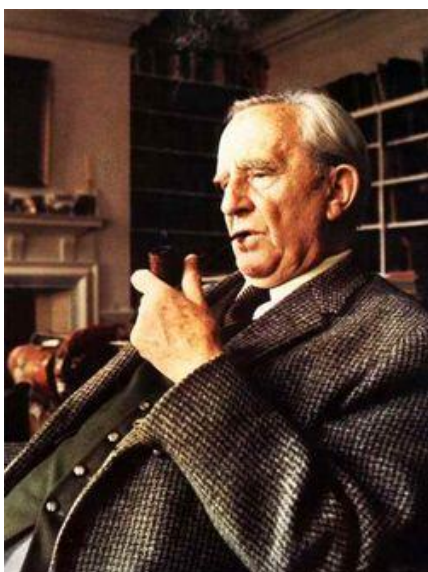
<sup>54</sup> Biography. *Ted Nasmith* [online]. U.S.: Ted Nasmith, 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.tednasmith.com/biography/>

<sup>55</sup> Biography. *Ted Nasmith* [online]. U.S.: Ted Nasmith, 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.tednasmith.com/biography/>



Obr. 7.: Ted Nasmith (1956): *Lúthien*, kvaš, 1990

#### 2.2.2.4. J. R. R. Tolkien



Obr. 8.: J. R. R. Tolkien (1892 – 1973)

Na konec této podkapitoly nemohu nezmínit, že Tolkien sám své dílo nepřímo ilustroval. Zachovalo se nám přes sto drobných kreseb, maleb a prací vztahujících se ke Středozemi. Některé pouze v deníku pro ujasnění si vlastních představ, ale některé i samostatně povětšinou malované pro Tolkienovy vlastní děti. Tolkienovy vlastní ilustrace jsou velice působivé a překvapují svou propracovaností. Jelikož je epocha jeho dětství a mládí ve výtvarném umění spojena s obdobím secese, tak i Tolkienovské ilustrace z tohoto směru čerpají. Patrné je to na stylizaci, plošnosti a důrazu na linku.<sup>56</sup>

Sám Tolkien vlastnil několik japonských dřevořezů, v té době toliko populárních. Kromě kreseb, se ale dochovali i různé návrhy listin a runové nápisy. Nikoho asi nepřekvapí, že člověk s takovým nadšením pro jazyky jako on se věnoval kaligrafii a zajímal se o písmo jako takové.<sup>57</sup>

---

<sup>56</sup> 110 Drawings and Paintings by J.R.R. Tolkien: Of Middle-Earth and Beyond. *Open Culture.com* [online]. 2015 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://www.openculture.com/2015/04/110-drawings-and-paintings-by-j-r-r-tolkien.html>

<sup>57</sup> CARPENTER, Humphrey. *J.R.R. Tolkien: životopis*. Praha: Mladá fronta, 1993, str. 57



Obr. 9.: J. R. R. Tolkien (1892 – 1973): *Glaurung Sets Forth to Seek Turin*, kombinovaná technika, 1927

### 2.3. Další inspirační zdroje a dílo Jana Konůpka

Jelikož nežiji v žádném historicky přelomovém období, kdy je všechno nové a krásné a teprve se objevuje, tak se musím věnovat i svým inspiračním zdrojům. Uvedla bych do nich především Tolkiena a jeho celý soubor děl od Nedokončených příběhů, přes Silmarillion až k trilogii Pána Prstenů. Jelikož tento autor dostal v mé práci už dostatečný prostor, tak bych se v následující podkapitole chtěla více věnovat výtvarné inspiraci.

Nejvíce mě asi, jako většinu fanoušků moji generace, ovlivnil Alan Lee, kterému jsme se věnovala v předchozí kapitole. Nyní bych se ráda podívala na dílo u nás často přehlíženého grafika Jana Konůpky, kterého jsem se zařadila jak z osobní preference, tak s přihlédnutím k jeho profilaci na knižní ilustraci, o které jsem se toho snažila více zjistit.

Jan Konůpek představitel českého symbolismu, spjatý se skupinou Sursum. Často přehlížen, v poslední časové dekádě odsouzen za své zatížení na literární témata, k jejichž ztvárnění si vybral neosobní techniku čarového leptu. Jeho témata se často opakují a tvoří tak dojem autorovy koncepční vyčerpanosti.<sup>58</sup>

---

<sup>58</sup> KONŮPEK, Jan. *Grafik Jan Konůpek: kresby a grafiky ze sbírek VČG v Pardubicích: [Východočeská galerie v Pardubicích: Dům U Jonáše, 15.5.-22.6.2003; Galerie Felixe Jeneweina města Kutné Hory: Vlašský dvůr, 3.7.-19.9.2003. V Pardubicích: Východočeská galerie, 2003. str.1*



Obr. 10.: Jan Konůpek (1883 – 1950)

K vidění autora v lepším světle dopomohla až v roce 1998 retrospektivní výstava, dále pak v roce 2014 zastoupení na výstavě Tajemné dálky Muzea moderního umění v Olomouci. Největší pozornost je však vždy věnována letům 1907-1914 z autorovy rané tvorby. Celý život se zabýval křesťanskou mystikou, ale byl obeznámen s různými spirituálními a myšlenkovými systémy, z kterých čerpal. Doznívající symbolismus tak pro něj nebyl obyčejným námětem, ale i celoživotní názorovou orientací.<sup>59</sup>

Prošel, jak kubismem, tak i surrealismem. Za svůj život ilustroval více než 600 knih. Snažil se vyjádřit niterné pocity, nepřetržité putování k nekonečnu. Kresba ho fascinovala schopností zaznamenat asketickou mluvou černobílých kontrastů doprovod tohoto niterného života, který nese ve svém zrodu stopy intimního zážitku<sup>60</sup>

---

<sup>59</sup> LARVOVÁ, Hana et al. Jan Konůpek (1883-1950): A Pilgrim to Infinity: poutník k nekonečnu; [text Hana Larvová]. Praha: Galerie hlavního města Prahy, 1998. 177 s. ISBN 80-7010-062-1., str. 19

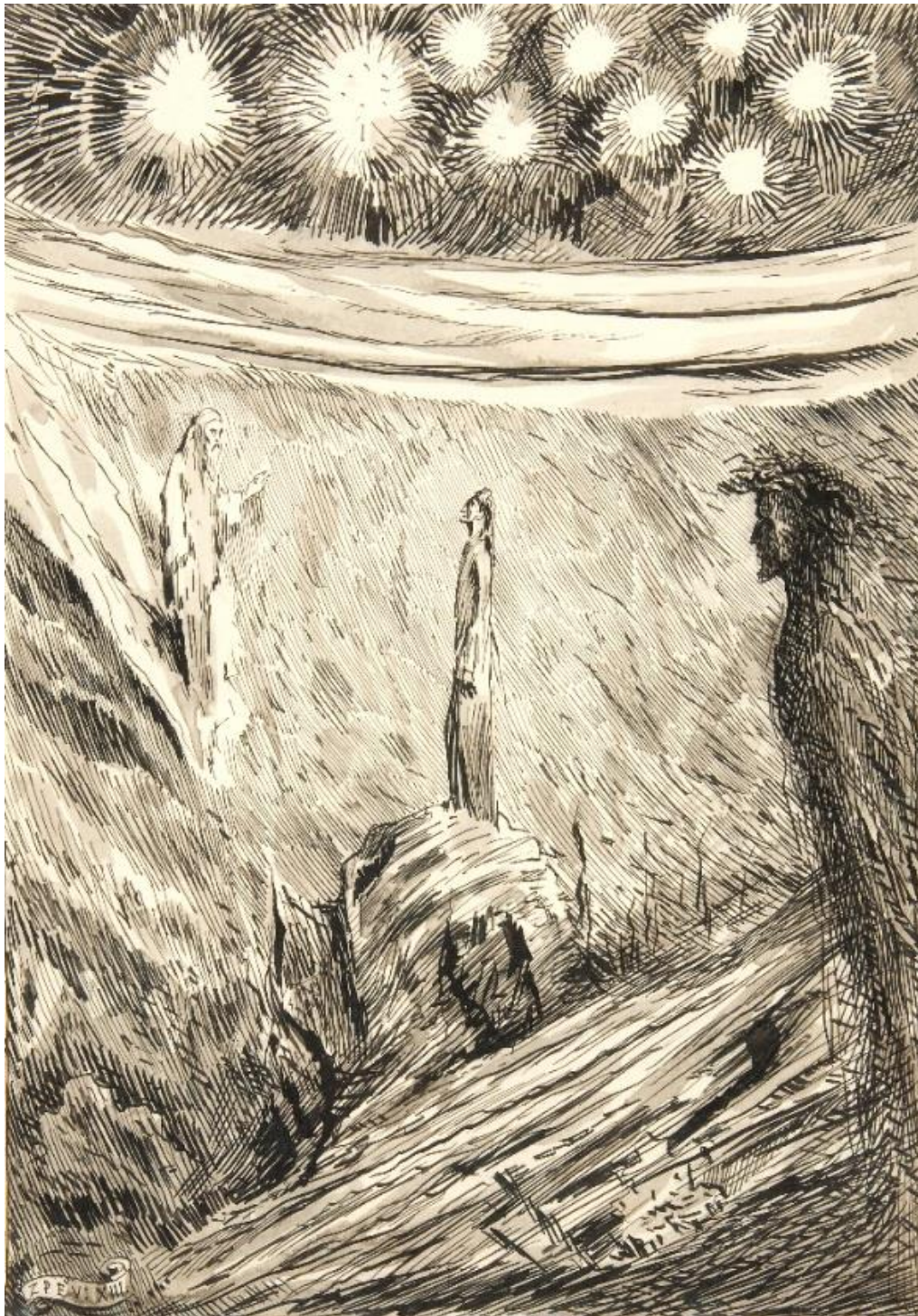
<sup>60</sup> Tamtéž, str. 20



Literatura se stala trvalým základem jeho osobní filosofie umění, skrze ni mu bylo umožněno nepřetržitě reflektovat život kolem sebe. Ačkoliv některá díla jsou anachronická, což při takovém počtu není nic neobvyklého, oceňuji snahu abstrahovat děj knihy do uzavřených cyklů. Je taky zajímavé, že si k ilustraci vybral právě černobílé médium jako já. Knižní ilustrace je často spojovány spíše s barevným doprovodem. Jeho dílo dýchá přímo symboly, a tuto atmosféru se snažil udržet po celý život. Ačkoliv hodnocení jeho práce zůstane vždy nejednoznačné, myslím si, že určitý přínos jeho umění má.<sup>61</sup>

---

<sup>61</sup> LARVOVÁ, Hana et al. Jan Konůpek (1883-1950): A Pilgrim to Infinity: poutník k nekonečnu; [text Hana Larvová]. Praha: Galerie hlavního města Prahy, 1998. 177 s. ISBN 80-7010-062-1., str. 21-22



Obr. 11: Jan Konůpek (1883 – 1950) : Dante, Božská komedie – Ráj, kresba, 1942

### 3. PRAKTICKÁ ČÁST

Jako praktickou část své bakalářské práce, jak bylo nadneseno v úvodu, jsem vytvořila ilustrace ke knize *Silmarillion*. V teoretické části jsem se zabývala více knihou samotnou i jejím autorem. Nyní už bych se více chtěla zaměřit na mou vlastní práci.

Knižní ilustrace je velice ošemetné téma. Člověk musí uspokojit nejenom jeho osobní obrazotvornost, ale zároveň by měl dobrý ilustrátor nechat i prostor pro obrazotvornost co největšího počtu čtenářů. Podle Antonína Matějčka je ilustrací jakýkoliv výtvarný projev vycházející a doprovázející myšlenku literární. Je tedy povětšinou času spojena s knihou, která ji dává její vlastní bytí.<sup>62</sup>

Pokud tedy *Silmarillion* umožňuje bytí mým ilustracím, vlastní ilustrace, by pak měly v život přivést samotné příběhy v něm obsažené. To je definice velice vzletná a umělec není sto ji vyplnit, nicméně, každý pokus o dosažení vytyčeného cíle, má svou vlastní cenu.

Ačkoliv nedokáži oživit postavy Eärendila nebo Elwing, mám možnost alespoň pokusit se zachytit to, co mě v knize samotné upoutalo a neopustilo mou mysl do chvíle prvních náčrtků.

---

<sup>62</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Ilustrace*. Praha: Jan Štencl, 1931, s.7

### 3.1. Grafika

„Lineární projev patří k nejstarším a elementárním potřebám lidstva.“<sup>63</sup> Pokus fixovat viditelný svět kresbou, nejrychlejším způsobem a tím se ho zmocnit je patrně podle Agteho jednou z nejobecnějších příčin vzniku umění. Grafika je díky tomu jedním z nejpůvodnějších výtvarných oborů, nejenže dokáže zachytit výraz kresby, ale je schopná ho i mnohokrát reprodukovat. Pojem grafika je odvozen z řeckého slova grafein, což znamená psát nebo kreslit.<sup>64</sup>

Hlavním nositelem výrazu se pak stává linie jako protiklad barvy v malbě. Oproti ní je také grafika mnohem bezprostřednější, na mnohých kresbách se více projevuje cit umělce a intimnost. Je zde jen umělec, tužka a papír, není zapotřebí dalšího zdlouhavého procesu. Díky skicování, se tak často můžeme dobrat i k prapůvodu myšlenky a umělcově inspiraci, o čemž svědčí nemnohé skicáře 20. století, a pomáhají nám tak více chápat autorovu tvorbu i jeho samotného.<sup>65</sup>

První tisky v Evropě se objevily už v 15. století a byly zprvu senzací. Spojeny byly s knižní vazbou a ilustrací. Osamostatnil je až Albrecht Dürer ve svém díle. Za největšího ze starých mistrů zmiňme alespoň Rembrandta van Rijna s jeho obdivuhodným dílem jak kvalitou, tak i kvantitou. Od prvních novověkých linek se tak mohl vývoj přesunout na akvatintu 17. století, která popřela linky a opět zavedla více modelaci. V 19. století se na scéně objevuje větší uvolněnost jak technicky tak námětově a konečně ve století 20. už nastupuje moderna, kterou netřeba blíže představovat.<sup>66</sup>

---

<sup>63</sup> AGTE, Rolf et al. *Slovník světové kresby a grafiky: umělci, výtvarné techniky, informace pro sběratele*, str. 9

<sup>64</sup> MARCO, Jindřich. *O grafice: Kniha pro sběratele a milovníky umění*. 1. Praha: Mladá fronta, 1981, str. 11. ISBN 23-028-81.

<sup>65</sup> AGTE, Rolf et al. *Slovník světové kresby a grafiky: umělci, výtvarné techniky, informace pro sběratele*, str. 7

<sup>66</sup> Tamtéž, str. 19 – 26,

### 3.1.1. Technika měkkého krytu

Měkký kryt neboli Vernis mou je hlubotisková technika, která byla objevena před více než 300 lety. Vymyslel ji Dietrich Meyer starší někdy kolem roku 1660 ve Švýcarsku, ale v té době ještě nedokázal plně využít ani docenit její kvality. Dodnes je to velmi oblíbená grafická technika. Její největší rozmach pak začal během 19. století. Především proto, že tato technika je velice rychlá a k tomu ještě dokáže zachytit i jemný kresebný záznam, navíc jde kombinovat i s akvatintou, čímž je dobrý výsledek v podstatě zaručen.<sup>67</sup>

Celý tento proces tedy spočívá na takovém leptacím krytu, který je utvořen, aby nikdy neztvrdnul, když ho následně nanese na měděnou či zinkovou desku, využijeme tak jeho snadné porušitelnosti k našemu tvůrčímu záměru. Potřebujeme k tomu jen obyčejný papír. Přes tento zrnitý materiál následně kreslíme, tlakem tak docílíme toho, že měkký kryt se přilepí k zadní straně a ta umožní leptadlu dostat se k samotné desce. Linie, které nám tak vzniknou, jsou pak měkké a zrnité.<sup>68</sup>

Kovovou desku upravíme smirkovým papírem tak abychom na jejím povrchu nezanechali žádnou další strukturu. Následně desku zahřejeme a nanese na ni válečkem měkký kryt, který rovnoměrně rozetřeme. Měkké složky jsou většinou na bázi tuku například loje či vazelíny. Deska, na které je nanesen samotný kryt, je pak velmi citlivá na jakýkoliv tlak.<sup>69</sup>

---

<sup>67</sup> KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. 3. vyd. Praha: Aventinum, 1995. 205 s. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4. s.108

<sup>68</sup> Tamtéž, s.108

<sup>69</sup> Tamtéž, s.108

Samotnou kresbu si pak předkreslíme jakoukoli jinou barvou než černou, třeba červenou fixou a návrh pak přiložíme na desku, tak aby se formáty překrývaly. Kresba se pak na desku přenese pomocí tlaku. Ten vytváříme za použití tužek různé tvrdosti a tvarů. Jak už bylo řečeno, tak kryt se poté nalepí na samotný návrh, čímž umožní cestu kyselině. Po odkrytí se ještě dají zachránit chyby v tlaku na nežádoucích místech překrytím asfaltovým lakem.<sup>70</sup>

Leptání probíhá stejně jako u čárového leptu s tím rozdílem, že musíme použít slabšího leptadla. Teplo vzniklé procesem by mohlo nežádoucně poškodit i kryt samotný. Měděné desky leptáme chloridem železitým, u desek zinkových použijeme silně zředěné kyseliny dusičné. Po vyleptání smyjeme kryt terpentýnem a můžeme přejít k samotnému tisku.<sup>71</sup>

### **3.1.2. Postup práce**

Celý postup práce se odvíjí od vybrané techniky. Pro mne to je grafická technika měkkého krytu, kterou popsala v minulé kapitole.

Zárodkem celé mé práce byly nejprve první črty tužkou. Ty jsem poté překreslila do požadované velikosti a kvality, abych je pak rovnou mohla přenést na kovovou desku měkkého krytu. Ilustrace byly tvořeny na zinkovou desku o velikosti 31,5 x 21 cm. Na tu se pak nanese kryt. Motiv se pak musel překreslovat zrcadlově obrácený, kvůli tisku. Po přenesení motivu na desku, se pak celá deska leptala v ředěné kyselině dusičné HNO<sub>3</sub>, a to po dobu deseti minut.

---

<sup>70</sup> KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. 3. vyd. Praha: Aventinum, 1995. 205 s. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4. s. 109-10

<sup>71</sup> Tamtéž, s.110

Po vyjmutí z kyseliny se z desky setřel měkký kryt a byla připravena k tisku. Tiskla jsem hlubotiskovou barvou značky Charbonnel na papír značky Diskobolos A3. Ten se vždy před tiskem musel máčet ve vodě, potom jsem ho přenesla na připravenou desku, z které jsem mezitím vytřela přebytečnou barvu a k samotnému vytvoření otisku použila lis.

Jako jednu z mnoha výhod měkkého tisku bych pak viděla jeho samotnou rychlost. Nepotřebujete žádné další náčiní jako rydla, ale postačí vám obyčejná tužka. Dále je zde jeho jednoduchost, nemusí se vyvíjet takový tlak na ruku. Největší přínos ale vidím v umožnění jemného stínování, kdy lze dosáhnou opravdu jemných valérů, a dopomoci tak k perfektní modelaci.

### **3.2. Vlastní práce**

Má vlastní práce vychází z knihy a volně se inspiruje příběhy v ní obsaženými. Výsledkem je pak deset grafických listů. S motivy, které jsem našla v knize, jsem pracovala tak, aby měli co největší výpovědní hodnotu v černobílém zpracování.

Byla jsem tak omezena, ale zároveň i obohacena vybranou technikou. Musela jsem se také oprostít od témat s barevným nosným prvkem a sáhnout po jiné dějové lince, která šla zpracovat lineárně. Pro fantasy žánr je tento tah nezvyklý. Většina ilustrací i volných prací, na tolkienovské téma, se kterými jsem se díky své práci setkala, je barevných. Využívají barevných efektů k dramatičnosti děje, který se bohatými vizuálními scénami jen hemží. Podle mého názoru by barva však měla dílo doplňovat, ne ho vyplňovat, a přetvářet z něj obrazy na pomezí kýče, s až moc velkým důrazem na barevnost.

Mé grafiky jsou podstatně komornější. Snažila jsem se zachovat určitý klid a vyrovnanost. Ačkoliv často epický námět, jako setkání s drakem, by si zasloužil výpravnější provedení, zvolila jsem cestu reálnosti, která se mi zdá bližší původnímu Tolkienovu záměru. Ani on sám nijak negraduje v textu knihy tyto scény a celá kniha působí spíše jako kronikářův záznam, událostí vzdálených, ne však nereálných.

Přikládám zde své vlastní práce a za nimi vždy příslušnou pasáž, která se k nim v knize vztahuje.



### 3.2.1. Ungoliant



Obr. 12.: E. Krahulíková: *Ungoliant, měkký kryt*, 2016

„ Vypráví se, že právě když Fëanor a Fingolfin stáli před Manwëm, nastalo míšení světél, kdy svítily oba Stromy a mlčící město Valmar se naplnilo stříbrnou a zlatou září. Právě v tu hodinu přispěchali přes valinorská pole Melkor a Ungoliant, jako se míhá stín černého mraku hnaného větrem nad osluněnou zemí, a přišli k zelenému návrší Ezelloharu. Pak se Ungoliantino Nesvětlo vzedmulo až ke kořenům stromů a Melkor vyskočil na návrší. Svým černým kopím udeřil oba stromy až do jádra, hluboko je ranil a jejich míza vyprýštila jako krev a rozlila se po zemi. Ale Ungoliant ji vysála a pak chodila od Stromu ke Stromu a přikládala svůj černý sosák k jejich ranám, až byly vysáty, a jed smrti, který měla v sobě, pronikl do jejich tkání a usušil je od kořene po větve a listí, a ony zašly. “<sup>72</sup>

---

<sup>72</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 67

### 3.2.2. Melian



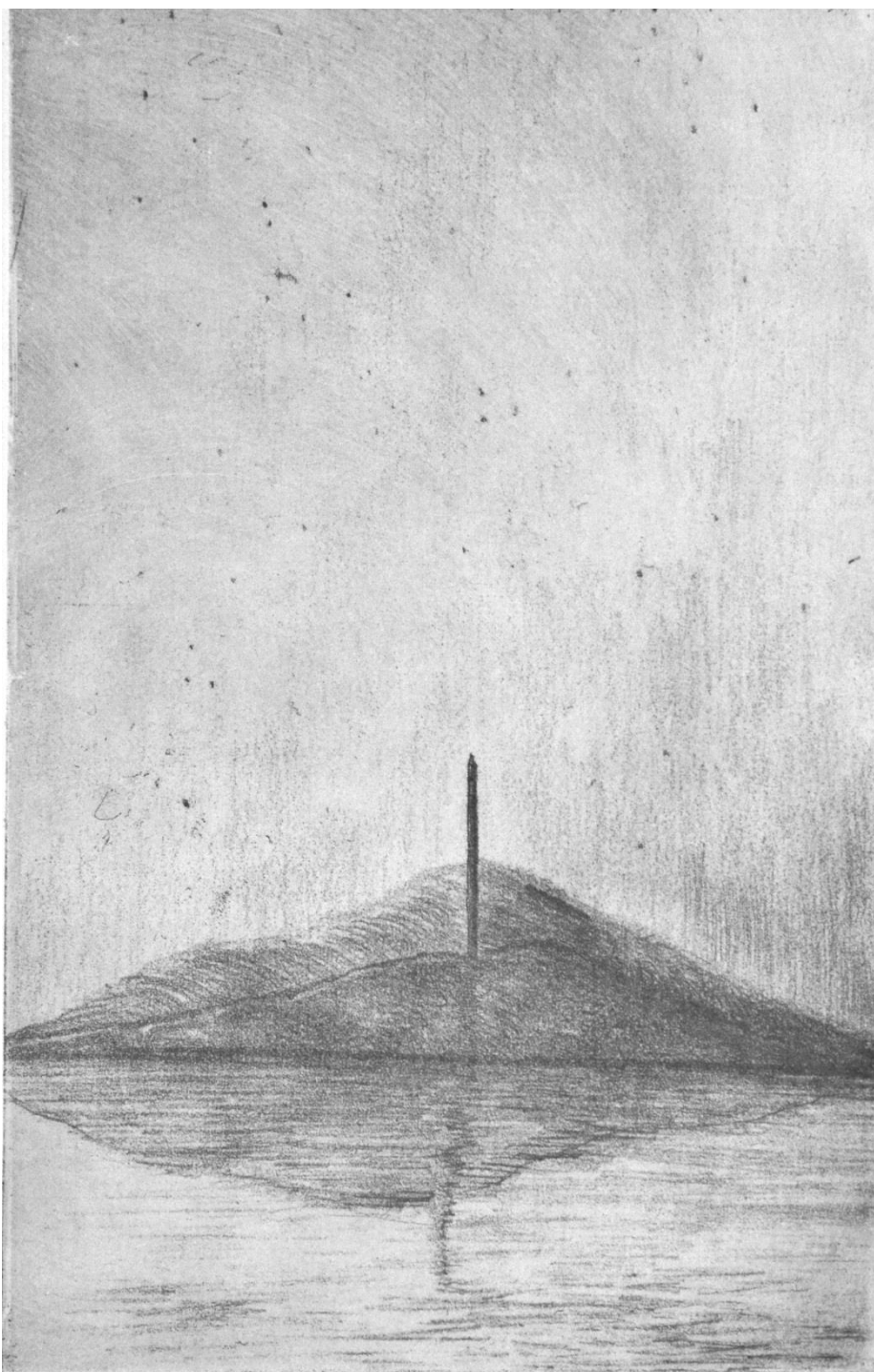
Obr. 13.: E. Krahulíková: *Melian, měkký kryt*, 2016

*„Elwë, pán Teleri, často chodil velkými lesy hledat svého přítele Finwëho v sídlištích Noldor, a jednou přišel náhodou sám do hvězdami prosvětleného lesa Nan Elmoth, a tam náhle uslyšel zpívat slavíky. Tu na něj padlo očarování, zůstal stát a zdaleka za hlasy lómelindi uslyšel hlas Melianin a ten mu naplnil srdce úžasem a touhou. Docela zapomněl na svůj lid a na všechny záměry své mysli, šel za ptáky do stínu stromů, do hlubin Nan Elmothu, a ztratil se. Nakonec však přišel na mýtinu otevřenou hvězdám a tam stála Melian, pohlédl na ni ze tmy a v její tváři bylo světlo Amanu. Neřekla ani slovo, ale Elwë plný lásky přišel k ní, vzal ji za ruku a rázem na něho padlo kouzlo, takže tam tak stáli, zatímco kroužící hvězdy nad nimi odměřovaly dlouhé roky a nan elmothské stromy rostly, takže už byly vysoké a temné, než řekli jediné slovo.“<sup>73</sup>*

---

<sup>73</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 49

### 3.2.3. Valinor



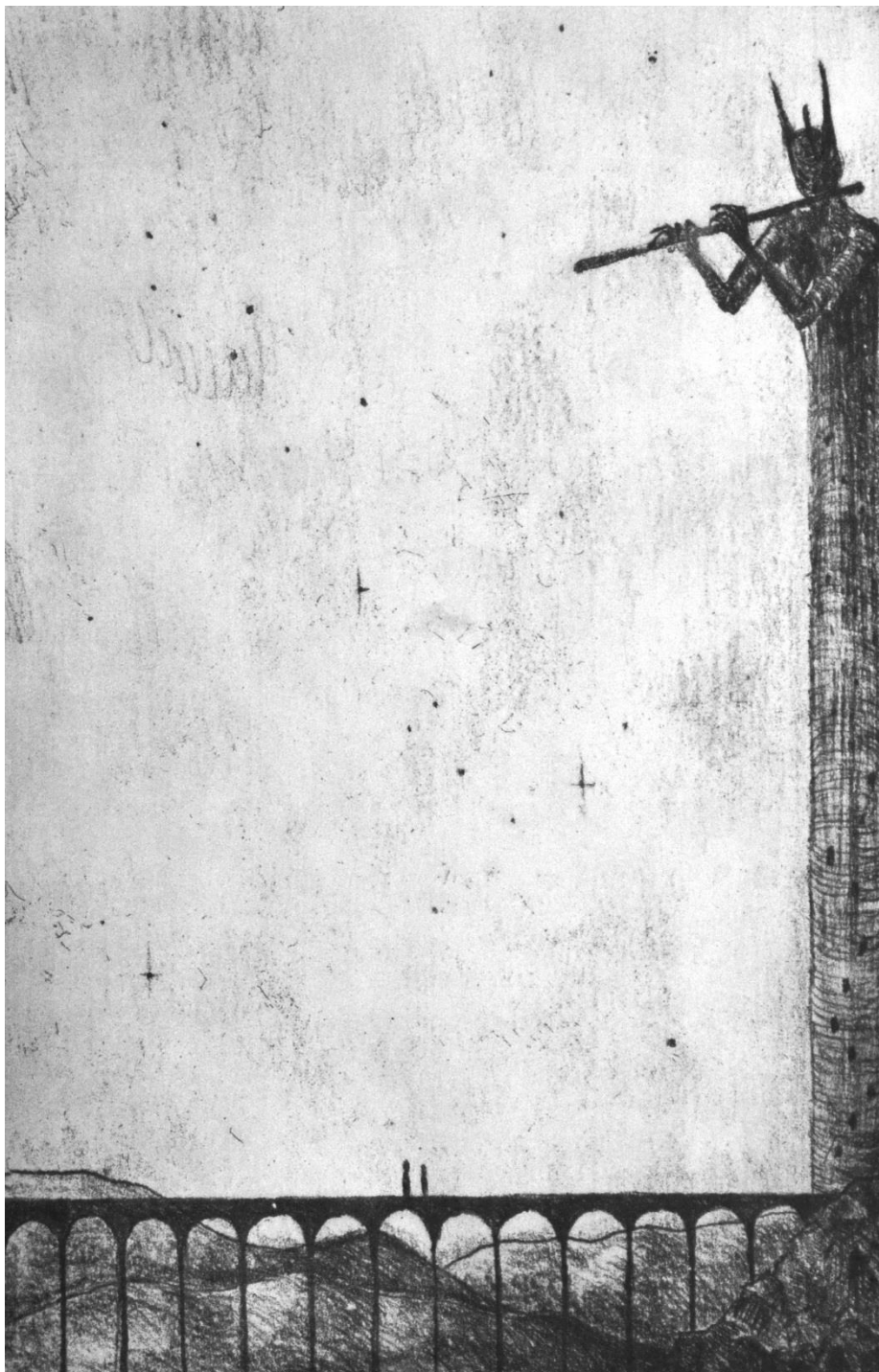
Obr. 14.: E. Krahulíková: *Valinor, měkký kryt*, 2016

*„ Tak skončilo Jaro Ardy. Sídlo Valar na Almarenu bylo zcela zničeno a oni neměli kde bydlet na tváři Země. Proto ze Středozezemě odešli a vydali se do země Amanu, nejzápadnější ze všech zemí na hranicích světa, její západní břehy totiž hleděly do Vnějšího moře, kterému elfové říkají Ekkaia a jež obkružuje Království Ardy. Jak široké je to moře, neví nikdo kromě Valar, za ním jsou Hradby Noci. Ale východní břehy Amanu byly nejzazším koncem Belegaeru, Velkého západního moře, a protože se Melkor vrátil do Středozezemě a Valar ho ještě nemohli překonat, opevnili své sídlo a vyzdvihli nad mořské pobřeží Pelóri, Amanské hory, nejvyšší na Zemi. “<sup>74</sup>*

---

<sup>74</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 33

### 3.2.4. Tol Sirion



Obr. 15.: E. Krahulíková: Tol Sirion, měkký kryt, 2016

*„Jednoho podzimního večera se vydali Felagund a Beren se svými deseti druhy z Nargothrundu, putovali proti Narogu k jeho pramenům v Ivirinských vodopádech. Pod Stínovou horou přišli na družinu skřetů, všechny je v noci pobili a vzali si jejich šatstvo a zbraně. Felagundovými kouzly se jejich postavy a tváře proměnily do skřetí podoby, a tak přestrojeni došli na své cestě k severu daleko a odvážili se do západního průsmyku mezi Ered Wethrin a vysočinou Taur – nu – Fuin . Ale Sauron je ze své věže zpozoroval a zmocnily se ho pochybnosti, šli totiž kvapně a nezdrželi se, aby podali zprávu o svých činech, jak měli nařízeno všichni Morgothovi sluhové, kteří tudy procházeli. Proto poslal zálohu, aby si na ně počíhala a přivedla mu je. Tak došlo k souboji mezi Sauronem a Felagundem, který je proslulý. Felagund totiž zápasil se Sauronem v mocných zpěvech a králova moc byla veliká, ale Sauron zvítězil, jak o tom vypráví Zpěv Leithian . “<sup>75</sup>*

---

<sup>75</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 147



### 3.2.5. Lúthien



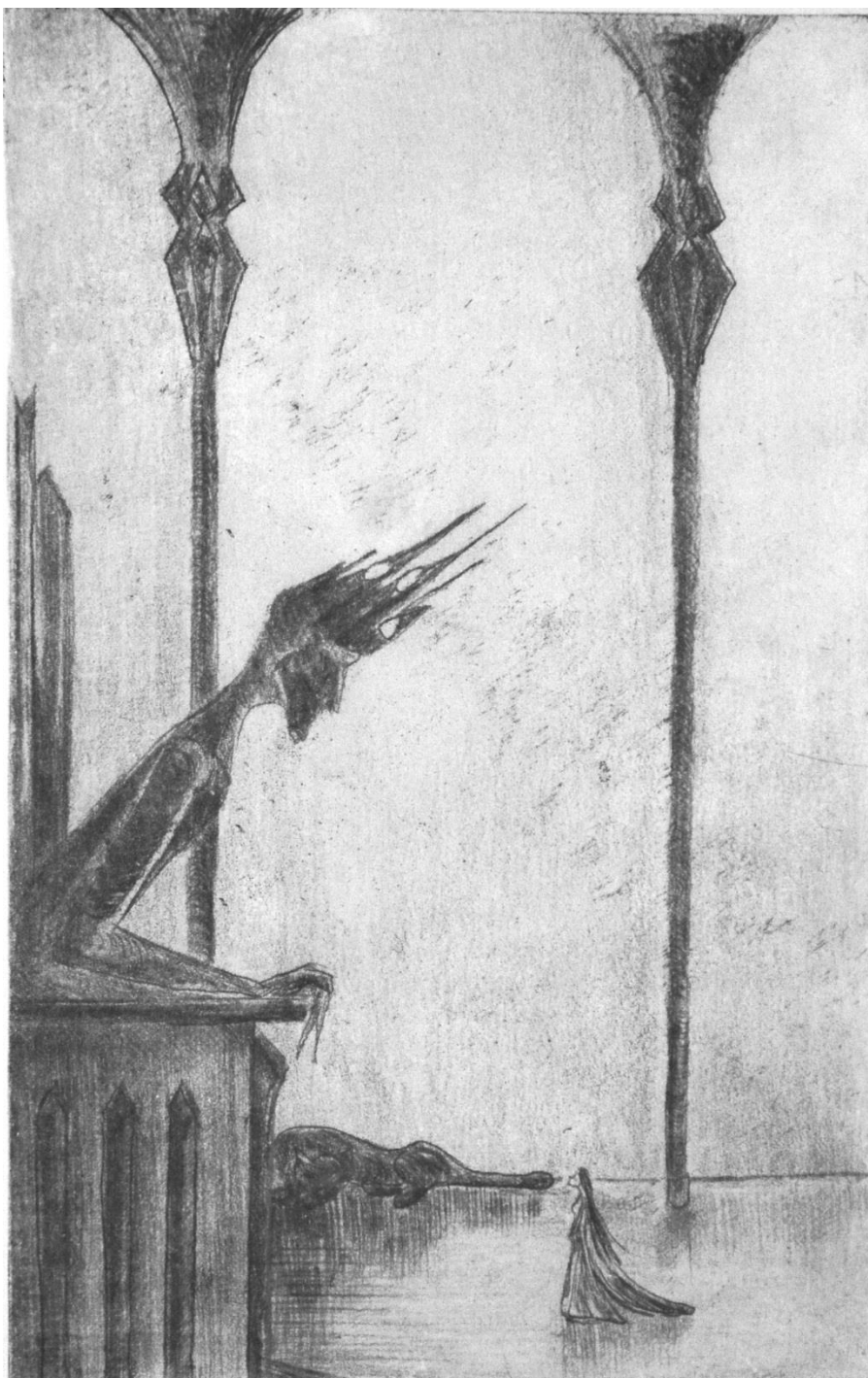
Obr. 16.: E. Krahulíková: *Lúthien*, měkký kryt, 2016

„ Lúthien pochopila, že od nikoho jiného na zemi pomoc nepřijde, a rozhodla se, že uprchne z Doriathu a půjde za ním sama. Hledala však pomoc u Daerona a ten ji zradil králi. Thingol se ulekl a užasl, a protože nechtěl připravit Lúthien o nebeská světla, aby nezchřadla, a přece ji chtěl zadržet, dal postavit dům, z něhož by neutekla. Nedaleko bran Menegrothu stál nejvyšší ze všech stromů v neldorethském lese, to byl bukový les a severní polovina království. Tento mohutný buk se jmenoval Hírilorn, měl tři kmeny stejné tloušťky, s hladkou kůrou a nesmírně vysoké, do velké výšky od země na nich nerostly žádné větve. Vysoko mezi sloupy Hírilornu zbudovali dřevěný domek a tam musela bydlet Lúthien, žebříky byly odstraněny a střeženy s výjimkou chvil, kdy jí Thingolovi služebníci přinášeli, co potřebovala. Ve Zpěvu Leithan se vypráví, jak unikla z domku na Hírilornu, použila totiž svou čarovnou moc, způsobila, aby jí narostly velmi dlouhé vlasy, a utkala si z nich tmavé roucho, které zahalilo její krásu jako stín a spočívalo na něm uspávací kouzlo“<sup>76</sup>

---

<sup>76</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 149

### 3.2.6. Morgoth



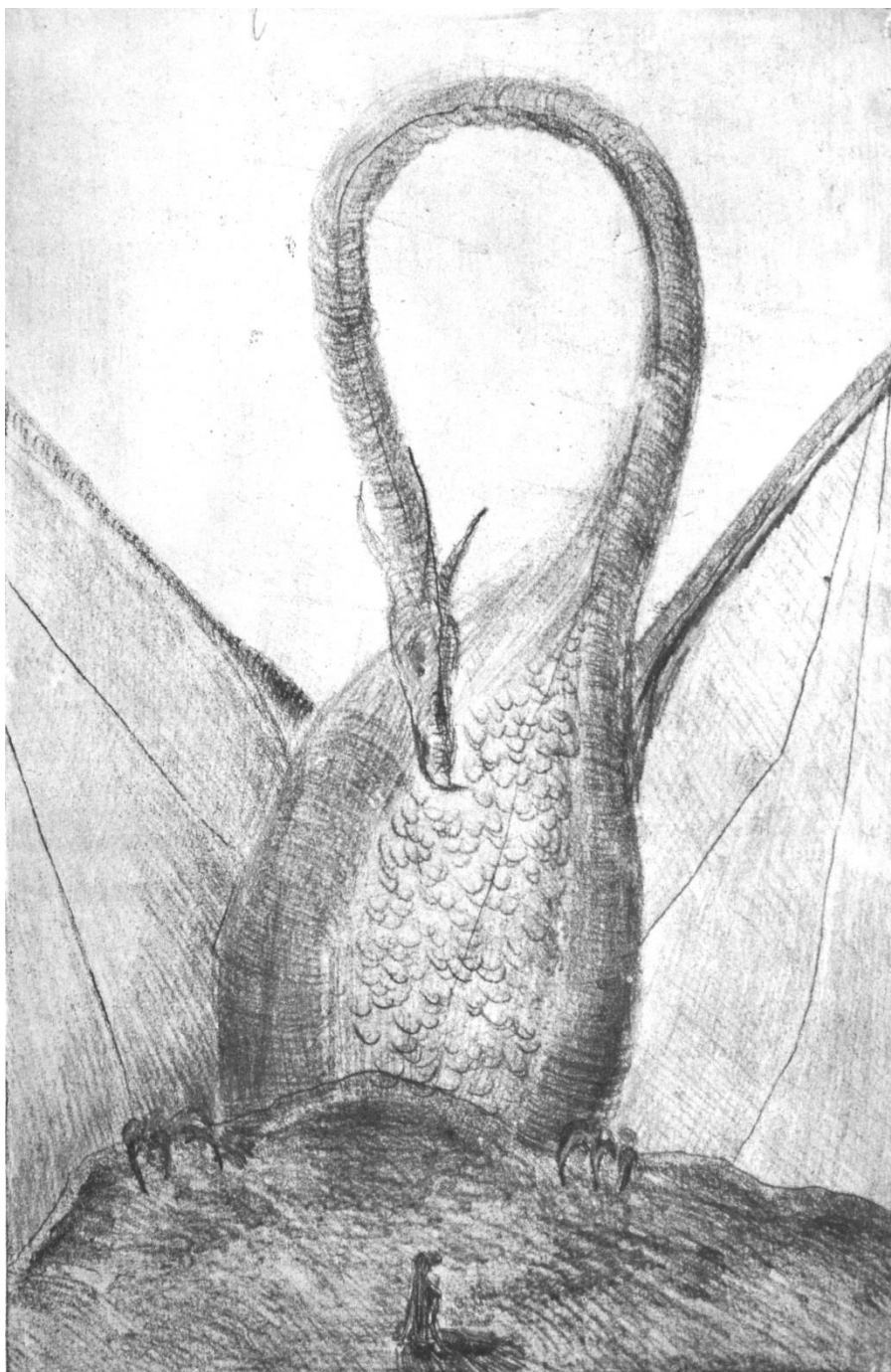
Obr. 17.: E. Krahulíková: *Morgoth, měkký kryt*, 2016

*„Pak prošli Beren a Lúthien Branou, sestoupili bludištěm schodů a společně vykonali největší čin, jakého se odvážili elfové nebo lidé. Došli totiž k Morgothovu trůnu v jeho nejhlubší síni, jež byla podpírána hrůzou, osvětlena ohněm a plná nástrojů smrti a muk. Beren tam ve své vlčí podobě zalezl pod Morgothův trůn, ale Lúthien byla Morgothovou vůlí zbavena svého přestrojení a on na ni upřel zrak. Nezastrašil ji, řekla mu své jméno a nabídla se, že mu zazpívá po způsobu potulných pěvců. Morgoth se zahleděl na její krásu a v mysli se mu zrodila žádost a úklad temnější než všechny, které mu vyvstaly v srdci od chvíle, kdy prchl z Valinoru. Tak se nechal ošálit svou zlobou, pozoroval ji totiž, nechával ji chvíli na svobodě a tiše se kochal svou myšlenkou.“<sup>77</sup>*

---

<sup>77</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 156

### 3.2.7. Glaurung



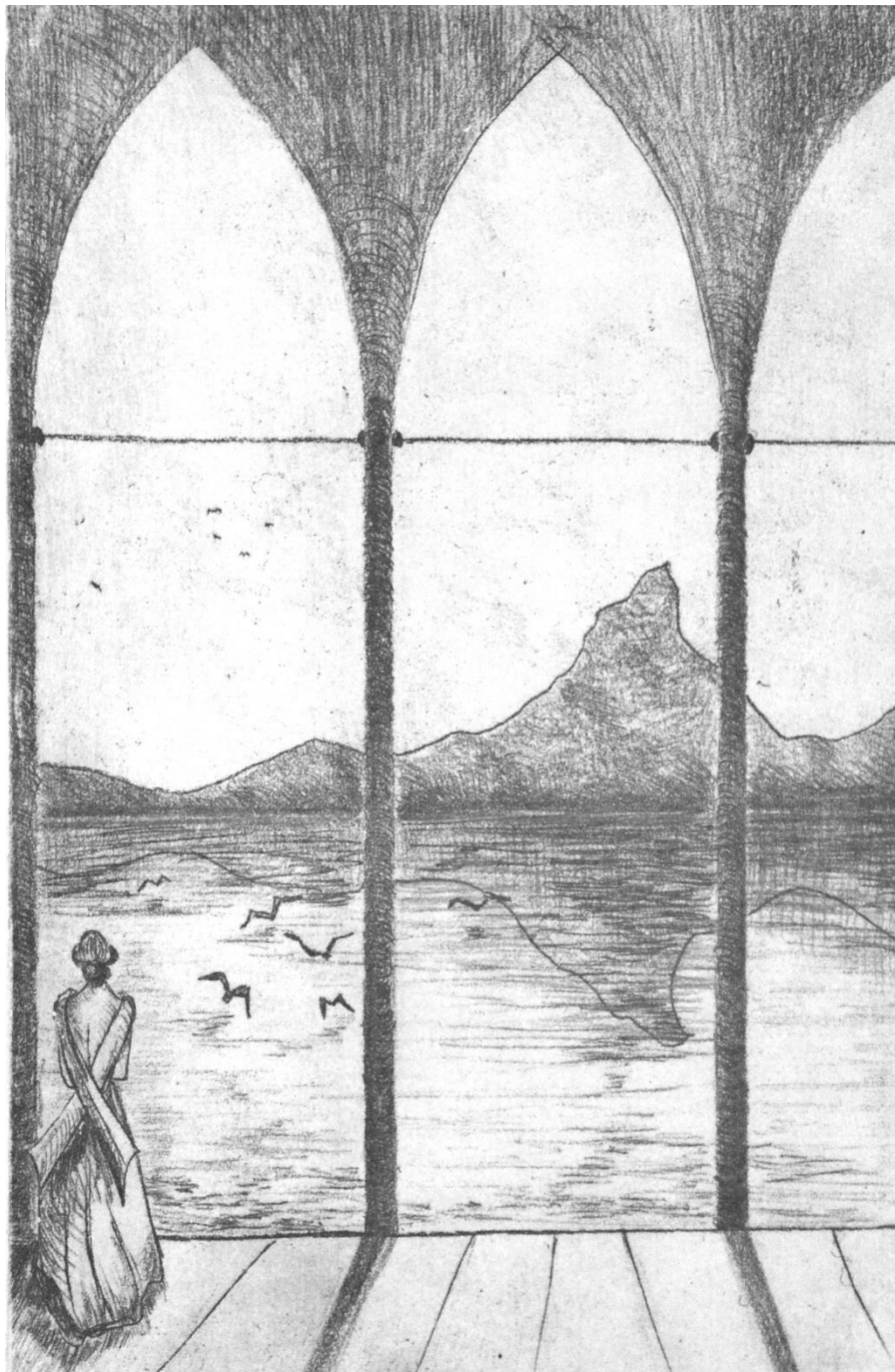
Obr. 18.: E. Krahulíková: *Glaurung, měkký kryt*, 2016

*„Tam Mablung postavil kolem Morwen a její dcery jízdni strážce a zakázal jim jet dál. Protože z kopce neviděl žádné stopy po nepříteli, sám sestoupil se svými zvědy k Narogu, tak kradmo, jak mohl. Glaurung však věděl o všem, co dělají, vyšel rozpálen hněvem a lehl si do řeky. Vystoupily husté páry a odporný puch, v nichž Mablung a jeho družina nic neviděli a ztratili se. Pak Glaurung přešel Narog na východ. Když strážce na Amon Ethiru viděly drakův výpad, pokoušely se odvést Morwen a Nienor pryč a plnou rychlostí s nimi prchnout zpátky na východ, ale vítr na ně přivál neprůhlednou mlhu a jejich koně zešileli dračím puchem, nedali se ovládnout, běhali sem a tam, takže někteří narazili do stromů a zabili se a jiní byli odneseni pryč. Tak se ženy ztratily a o Morwen už nikdy nepřišly do Doriathu spolehlivé zprávy. Nienor, shozená z koně, ale nezraněná, se však dostala zpátky na Amon Ethir, kde chtěla počkat na Mablunga, a tak se dostala nad výpary do slunečního světla. Obrátila se na západ a pohlédla přímo do očí Glaurungovi, který měl hlavu položenou na vrcholku kopce. Chvilu s ním zápasila vůlí, ale on vyvinul sílu, a protože se dozvěděl kdo je, přinutil jí, aby se mu dívala do očí, a vložil na ni kouzlo naprostého zapomnění a zatmění, takže si nezapamatovala nic, co se jí kdy přihodilo, ani vlastní jméno, ani jméno čehokoliv jiného, a mnoho dní neviděla, neslyšela a nemohla se z vlastní vůle ani pohnout.“<sup>78</sup>*

---

<sup>78</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 189

### 3.2.8. Elwing



Obr. 19.: E. Krahulíková :*Elwing, měkký kryt*, 2016

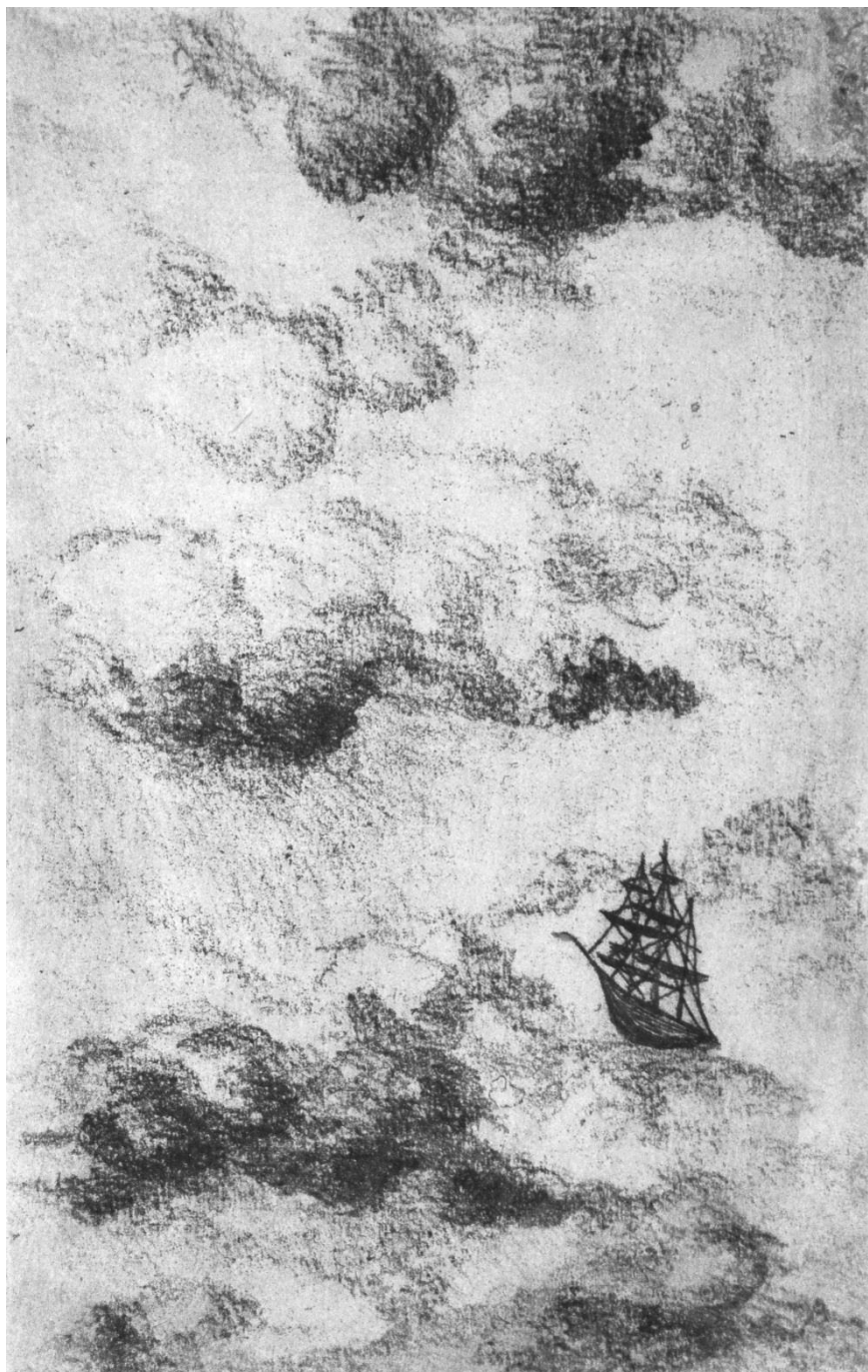
*Na tyto plavby se Elwing nevydávala, protože by nevydržela chlad bezcestného prázdna a milovala spíš zemi a sladký vánek, který hladí moře a pahorky. Proto jí na severu na kraji Dělicích moří postavili bílou věž, někdy se tam slétali všichni mořští ptáci z celé země. Říká se, že se Elwing naučila řeči ptáků, sama přece kdysi nesla jejich podobu, a oni ji naučili umění létat, křídla měla bílá a stříbrošedá. Někdy, když se Eärendil při návratu opět blížil k Ardě, vzlétla mu vstříc, jako tenkrát, když byla zachráněna z moře. Tu ji dalekozrací elfové sídlící na Osamělém ostrově vidali jako bílého ptáka, zářícího a růžově zbarveného zapadajícím sluncem, když se s radostí vznášela na pozdrav Vingilotu vracejícímu se do přístavu.<sup>79</sup>*

---

<sup>79</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 215



### 3.2.9. Eärendil



Obr. 20.: E. Krahulíková: Eärendil, měkký kryt, 2016

*„Pak na pokyn Valar vyšel Eönwë na pobřeží Amanu, kde zůstávali Eärendilovi druhové a čekali na zprávy, vzal člun, tři mořeplavci do něho byli posazeni a Valar je velkým větrem odeslali na Východ. Ale Vingilot vzali, posvětili a odnesli přes Valinor na nejzazší okraj světa, tam prošel Dveřmi noci a byl vyzdvižen do nebeského oceánu. Nyní byla té lodi dána podivuhodná krása, byla naplněna mihotavým, čirým a jasným plamenem, Eärendil Mořeplavec seděl u kormidla, třpytil se prachem elfských klenotů a silmaril měl připevněný na čele. Daleko putoval s tou lodí, až do bezhvězdného prázdna, ale nejčastěji ho bylo vidět z rána nebo navečer, jak se mihotá ve vycházejícím nebo zapadajícím slunci, když se vrací do Valinoru z poutí za hranice světa.“<sup>80</sup>*

---

<sup>80</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 215

### 3.2.10. Beleriand



Obr. 21.: E. Krahulíková: Beleriand, měkký kryt, 2016

*„ Toto je podoba zemí, do nichž přišli Noldor, na severu západních končin Středozemě, za dávných dnů, a zde se také vypráví o tom, jak náčelníci Eldar drželi své země a obléhali Morgotha po Dagor Aglarebu, třetí bitvě Beleriandských válek. “<sup>81</sup>*

---

<sup>81</sup> TOLKIEN, J. R. R.. *Silmarillion*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1992, str. 103

## 4. ZÁVĚR

V této práci jsem se více věnovala knize Silmarillion. Zjistila jsem detaily jejího vzniku i něco o jejím autorovi, dále jsem zde nahlédla pod pokličku pojmu fantasy. Nejvíce času jsem ale věnovala svým grafickým listům, vytvořených technikou měkkého krytu. Ve svém díle jsem chtěla především vyjádřit vlastním estetickým cítěním motivy ze Silmarillionu. Chtěla jsem se více zaměřit na reálnou podobu věci oproti klasické fantasy ilustraci, která popisně kopíruje nereálné prvky a mnohdy sama přetváří čisté autorovy črty.

Myslím si, že ačkoliv se děj knihy samotné odehrává v bájně zemi Středozemi, tak má vskutku reálnou kostru, která vychází z mytologických příběhů. Beowulf i Artuš jsou ve své podstatě reální lidé, kteří se naopak setkávají s nereálnými věcmi, drakem, kouzelným mečem, které často posouvají příběh směrem k pohádce a fantastičnosti. Avšak i tyto prvky mají svůj reálný život, a to v příběhu.

Proto jsme pojala svou kresbu více reálnou, ačkoliv jsme se stále snažila, aby si nechala i kousek pohádkovosti příběhu a nebyla jen přísně popisnou. Chtěla jsem, aby drobné nuance mohly umožnit zapojit více představivosti, jak divákovi, tak čtenáři a nechali tak prostor i pro další lidskou mysl.

Chtěla jsem se sama pokusit rekonstruovat Tolkienovské myšlenky a archetypy v knize předkreslené dějovou linkou. Vybrala jsem si záměrně důležité okamžiky samotného děje a párkrát i motiv mě v knize milý bez nosného tématu v dějové lince. Snažila jsem se udržet celý cyklus ve stejné atmosféře. Díky této práci jsem si opět mohla vyzkoušet něco nového, vernis mou jsem do té doby nikdy nezkusila. Měla jsem možnost hlouběji probádat téma mě blízké Tolkienovy Středozemě. Výsledkem se stal cyklus deseti listů, které jsem sama vytvořila v ateliéru grafiky.

## 5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

### 5.1. Literatura

- ADAMOVIČ, Ivan, ed. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vyd. Praha: R3, 1996. 349 s. ISBN 80-85364-57-3.
- AGTE, Rolf et al. *Slovník světové kresby a grafiky: umělci, výtvarné techniky, informace pro sběratele; [Rolf Agte]*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1997. 510 s. ISBN 80-207-0550-3.
- CARPENTER, Humphrey. *J. R. R. Tolkien: Životopis; Z angl. orig. přel. Stanislava Pošustová*. Praha: Mladá fronta, 1993. 260 s., 26 obr. na příl. ISBN 80-204-0409-0.
- DAY, David. *Tolkienův bestiář*. 1. vyd. Plzeň: Mustang, 1995. 302 s. ISBN 80-7191-015-5.
- DAY, David. *Tolkienův prsten*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1999. 183 s. ISBN 80-204-0639-5.
- CHOCHOLOUŠKOVÁ, Helena. *Od knihy ztracených pověstí k Silmarillionu: celoživotní téma J.R.R. Tolkiena*. Vyd. 1. Praha: Straky na vrbě, 2005. 127 s. Bard; 5. ISBN 80-86428-53-2.
- KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. 3. vyd. Praha: Aventinum, 1995. 205 s. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4.
- KONŮPEK, Jan. *Grafik Jan Konůpek: kresby a grafiky ze sbírek VČG v Pardubicích: [Východočeská galerie v Pardubicích: Dům U Jonáše, 15.5.-22.6.2003; Galerie Felixe Jeneweina města Kutné Hory: Vlašský dvůr, 3.7.-19.9.2003. V Pardubicích: Východočeská galerie, 2003. [15] s. ISBN 80-85112-40-X.*
- LARVOVÁ, Hana et al. *Jan Konůpek (1883-1950): A Pilgrim to Infinity: poutník k nekonečnu; [text Hana Larvová]*. Praha: Galerie hlavního města Prahy, 1998. 177 s. ISBN 80-7010-062-1.
- MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1981. 502, [5] s.
- MATĚJČEK, Antonín. *Ilustrace*. Praha: Jan Štenc, 1931. 351 - [I] s.
- PRINGLE, David, ed. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2003. 272 s. ISBN 80-00-01126-3.
- TOLKIEN, J. R. R. *Básně z trilogie Pán prstenů*. Vyd. tohoto souboru 1. Praha: Mladá fronta, 2001. 93 s. ISBN 80-204-0889-4.
- TOLKIEN, J. R. R. *Netvoři a kritikové a jiné eseje*. Vyd. v tomto souboru 1. Praha: Argo, 2006. 266 s. ISBN 80-7203-788-9.
- TOLKIEN, J. R. R. *Pán prstenů*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1993. 379 s. ISBN 80-204-0362-0.
- TOLKIEN, J. R. R. a TOLKIEN, Christopher, ed. *Silmarillion*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1992. 313 s., [5] s. obr. příl. ISBN 80-204-0336-1.

## 5.2. Elektronické zdroje

Bio. *John Howe* [online]. U.S.: John Howe, 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.john-howe.com/blog/biography/>

Biography. *Ted Nasmith* [online]. U.S.: Ted Nasmith, 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.tednasmith.com/biography/>

Biography. *Tolkien Society* [online]. U.K.: The Tolkien Society, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.tolkiensociety.org/author/biography/>

BOHÁČOVÁ, Kristýna. *Fantazy umění: vliv žánru fantazy na výtvarný projev a seberealizaci žáků II. a III. stupně*. Olomouc, 2015. Dizertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Petra Šobánková, Ph.D., str. 21.

110 Drawings and Paintings by J.R.R. Tolkien: Of Middle-Earth and Beyond. *Open Culture.com* [online]. 2015 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://www.openculture.com/2015/04/110-drawings-and-paintings-by-j-r-r-tolkien.html>

Collecting The Silmarillion. *Tolkien Library* [online]. Belgium: Pieter Collier, 09.02.05n. 1. [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.tolkienlibrary.com/reviews/silmarillion.htm>

GILSDORF, Ethan. Meet the man who remade Middle-earth. In: *Boing Boing: A Directory of Mostly Wonderful Things* [online]. U.S.: Happy Mutants, LLC, 2013 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://boingboing.net/2014/05/26/meet-the-man-who-remade-middle.html>

JOINT, Laura. Lord of the Drawings. In: *BBC Devon* [online]. UK: BBC Devon, 2008 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: [http://www.bbc.co.uk/devon/content/articles/2006/01/23/alan\\_lee\\_feature.shtml](http://www.bbc.co.uk/devon/content/articles/2006/01/23/alan_lee_feature.shtml)

Lost Worlds A visit with John Howe. *You Tube* [online]. 2009 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lGaxYZX-N3Q>

The Silmarillion. *Tolkien Gateway* [online]. U.S., 2016 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://tolkiengateway.net/wiki/Silmarillion>

8 Star Trek Technologies Moving From Science Fiction To Science Fact. In: *Forbes* [online]. U.S.: Forbes Media LLC, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/sites/paulhsieh/2014/06/24/8-star-trek-technologies/#3dc78d5669d1>

## 6. SEZNAM POUŽITÝCH VYOBRAZENÍ

- Obr. 1.: J. R. R. Tolkien (1892 – 1973)  
Dostupné z <http://www.tolkiensociety.org/author/biography/> [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 2.: Alan Lee (1947)  
Dostupné z <http://3.bp.blogspot.com/-7gkJiwTeJ-k/Tqp6JSCCGkI/AAAAAAAAAiU/oj-KdejNWBM/s1600/alan+lee.jpg> [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 3.: Alan Lee (1947): Lúthien Tinúviel, akvarel, 2001  
Dostupné z <http://www.theonering.com/galleries/professional-artists/the-silmarillion/tinuviel-alan-lee> [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 4.: John Howe (1957)  
Dostupné z [http://tolkiengateway.net/w/images/2/21/John\\_Howe.jpg](http://tolkiengateway.net/w/images/2/21/John_Howe.jpg) [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 5.: John Howe (1957): Ulmo, pán vod, olej na plátně, 2003  
Dostupné z [http://www.john-howe.com/portfolio/gallery/details.php?image\\_id=963](http://www.john-howe.com/portfolio/gallery/details.php?image_id=963) [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 6.: Ted Nasmith (1956)  
Dostupné z <http://www.tednasmith.com/biography/contact/> [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 7.: Ted Nasmith (1956): Lúthien, kvaš, 1990  
Dostupné z <http://www.tednasmith.com/tolkien/luthien/> [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 8.: J. R. R. Tolkien (1892 – 1973)  
Dostupné z [http://tolkiengateway.net/w/images/thumb/3/36/Photograph\\_of\\_J.R.R.\\_Tolkien.jpg/250pxPhotograph\\_of\\_J.R.R.\\_Tolkien.jpg](http://tolkiengateway.net/w/images/thumb/3/36/Photograph_of_J.R.R._Tolkien.jpg/250pxPhotograph_of_J.R.R._Tolkien.jpg) [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 9.: J. R. R. Tolkien (1892 – 1973): Glaurung Sets Forth to Seek Turin , kombinovaná technika, 1927  
Dostupné z <http://www.theonering.com/galleries/professional-artists/the-silmarillion/glaurung-sets-forth-to-seek-turin-j-r-r-tolkien> [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 10.: Jan Konůpek (1883 – 1950)  
Dostupné z [http://www.galerieart.cz/konupek\\_portret\\_++.jpg](http://www.galerieart.cz/konupek_portret_++.jpg) [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 11.: Jan Konůpek (1883 -1950): Dante, Božská komedie – Ráj, kresba, 1942  
Dostupné z <http://www.ghmp.cz/online-sbirky/detail/8593/?#artwork> [cit. 21.04. 2016]
- Obr. 12.: E. Krahulíková: Ungoliant, měkký kryt, 2016  
Vlastní fotoarchiv
- Obr. 13.: E. Krahulíková: Melian, měkký kryt, 2016  
Vlastní fotoarchiv
- Obr. 14.: E. Krahulíková: Valinor, měkký kryt, 2016  
Vlastní fotoarchiv
- Obr. 15.: E. Krahulíková: Tol Sirion, měkký kryt, 2016  
Vlastní fotoarchiv
- Obr. 16.: E. Krahulíková: Lúthien, měkký kryt, 2016  
Vlastní fotoarchiv
- Obr. 17.: E. Krahulíková: Morgoth, měkký kryt, 2016  
Vlastní fotoarchiv
- Obr. 18.: E. Krahulíková: Glaurung, měkký kryt, 2016  
Vlastní fotoarchiv
- Obr. 19.: E. Krahulíková: Elwing, měkký kryt, 2016  
Vlastní fotoarchiv
- Obr. 20.: E. Krahulíková: Eärendil, měkký kryt, 2016  
Vlastní fotoarchiv
- Obr. 21.: E. Krahulíková: Beleriand, měkký kryt, 2016  
Vlastní fotoarchiv



## 7. ANOTACE:

<b>Autor práce:</b>	Eliška Krahulíková
<b>Vysoká škola, fakulta, katedra:</b>	Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy
<b>Typ závěrečné práce:</b>	Bakalářská
<b>Vedoucí práce:</b>	Doc. Ondřej Michálek
<b>Rok obhajoby:</b>	2016
<b>Název práce:</b>	Silmarillion: Ilustrace ke knize Silmarillion J. R. R. Tolkiena
<b>Název práce v AJ:</b>	The Silmarillion: Illustration for the Tolkien's Silmarillion
<b>Anotace práce:</b>	Ve své bakalářské práci se zabývala knihou Silmarillion od Johna Ronalda Reuela Tolkiena. Pro tuto knihu jsem vytvořila cyklus deseti grafických listů technikou vernis mou. V teoretické části jsem uvedla stručnou biografii autora, jeho inspiraci pro tuto knihu a nastínila děj samotné publikace. Dále jsem se zaměřila na grafiku a techniku měkkého krytu, samotný žánr fantasy, autory, kteří ilustrovali dílo Tolkiena a svoje inspirační zdroje. V praktické části už je pak shmutí mé práce a obrázková příloha děl samotných.
<b>Klíčová slova</b>	J. R. R. Tolkien, Silmarillion, Grafika, Měkký kryt, Ilustrace, Fantasy, Alan Lee
<b>Anotace práce v AJ:</b>	In this thesis I would like to look closer at the book Silmarillion by John Ronald Reuel Tolkien. I made illustration for it, series of ten prints. In the theoretical part is short Tolkien's biography and the plot of the book. In the practical part I describe my own prints.
<b>Klíčková slova v AJ:</b>	J. R. R. Tolkien, The Silmarillion, Graphics, Vernis mou, Illustration, Fantasy, Alan Lee
<b>Přílohy vázané k práci:</b>	CD
<b>Rozsah práce:</b>	65
<b>Jazyk práce:</b>	Český jazyk